

21.07.2021

Boliden Kevitsa Mining Oy
Kevitsantie 730
99670 PETKULA

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma saapunut 3.5.2021

**BOLIDEN KEVITSA OY, MAA-AINESTEN OTTO,
YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA, SODANKYLÄ**

1 HANKKEEN NIMI JA YHTEYSHENKILÖT

Hankkeen nimi Boliden Kevitsa Mining Oy, maa-ainesten otto

Hankkeesta vastaava Boliden Kevitsa Oy
Kevitsantie 730
99670 Petkula

Yhteyshenkilö: Anniina Salonen (puh. 040 661 6605)
etunimi.sukunimi@boliden.com

YVA-konsultti Envineer Oy
Microkatu 1
70210 Kuopio

Yhteyshenkilö: Niko Karjalainen (puh. 050 3060 752)
etunimi.sukunimi@envineer.fi

Yhteysviranomainen Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 3 B
96101 ROVANIEMI

Yhteyshenkilö: Terhi Halonen (puh. 0295 037 066)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

1	HANKKEEN NIMI JA YHTEYSHENKILÖT	1
2	YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY	3
3	HANKETIEDOT	5
3.1	Kuvaus hankkeesta ja sen tarkoituksesta	5
3.2	Hankkeen vaihtoehdot	7
3.3	Suunnitteluvaiheen kuvaaminen	8
4	TIEDOT ARVIOINTIMENETTELYN JÄRJESTÄMISESTÄ	9
4.1	Arviointimenettelyn osallistumisen järjestäminen	9
4.2	Yhteenveto lausunnoista	10
4.2.1	Lapin liitto 23.6.2021	10
4.2.2	Paliskuntain yhdistys 22.6.2021	12
4.2.3	Oraniemen paliskunta 22.6.2021	19
4.2.4	Sattasniemen paliskunta 22.6.2021	27
4.2.5	Lapin maakuntamuseo 23.6.2021	33
4.2.6	Metsähallitus 24.6.2021	34
4.2.7	Fingrid Oy 28.6.2021	36
4.2.8	Arktisen Lapin ympäristönsuojelu	38
4.2.9	Sodankylän kunta 28.6.2021	39
4.2.10	Väylävirasto 29.6.2021	40
5	YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO	41
5.1	Tiedot hankkeesta ja vaihtoehdoista	41
5.1.1	Hankkeen kuvaus ym.	41
5.1.2	Tiedot vaihtoehdoista	44
5.2	Liittyminen muihin hankkeisiin	45
5.3	Tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista ja luvista	46
5.4	Arviointimenettelyä koskevat tiedot	47
5.4.1	Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys	47
5.4.2	Suunnitelma arviointimenettelyn ja osallistumisen järjestämisestä	48
5.4.3	Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin	48
5.4.3.1	Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi	48
5.4.3.2	Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset menettelyt (kaavoitus, VAT)	50
5.4.3.3	Poronhoitolain mukaiset neuvottelut	50
5.5	Ympäristön nykytila ja ympäristövaikutusten arviointia koskevat tiedot	51
5.5.1	Nykytilan ja kehityksen kuvaaminen	51
5.5.2	Ehdotukset ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä	51
5.5.2.1	Ympäristövaikutusten tunnistaminen	52
5.5.2.2	Yhteisvaikutusten tunnistaminen	52
5.5.2.3	Perustelut arvioitavien ympäristövaikutusten rajaukselle	53
5.5.2.4	Selvitykset ja menetelmät	53

5.5.3	Tiedot ympäristövaikutusten arvioinnin suorittamisesta aihealueittain	56
5.5.3.1	Vaikutukset maahan ja maaperään	56
5.5.3.2	Vaikutukset vesiin	56
5.5.3.3	Vaikutukset ilmaan	58
5.5.3.4	Vaikutukset ilmastoon	58
5.5.3.5	Vaikutukset kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen	60
5.5.3.6	Vaikutukset lintuihin	63
5.5.3.7	Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen	64
5.5.3.8	Vaikutukset väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, aineelliseen omaisuuteen	68
5.5.3.9	Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön	73
5.5.3.10	Vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen	74
5.5.3.11	Vaikutusten keskinäiset vuorovaikutussuhteet	74
5.6	Lopuksi	75
6	YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN JA SUORITEMAKSU	76
7	ASIASSA SOVELLETUT OIKEUSOHJEET	77
8	LAUSUNNON VALMISTELU JA HYVÄKSYMINEN	77

2 YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn (YVA-menettely) sovelletaan lakia ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 252/2017 (jäljempänä YVA-laki) ja valtioneuvoston asetusta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 277/2017 (jäljempänä YVA-asetus). YVA-lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

YVA-menettelyssä selvitetään ja arvioidaan hankeen välittömiä ja välillisiä ympäristövaikutuksia.

Boliden Kevitsa Mining Oy, Lapin ELY-keskus ja Sodankylän kunta ovat neuvotelleet 27.11.2020 YVA-menettelyn tarpeesta. Neuvottelussa todettiin, että hanke ylittää YVA-lain liitteen 1 kohdan 2 b mukaiset raja-arvot, jonka mukaan kiven, soran tai hiekan otto, kun louhinta- tai kaivalueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria tai otettava ainesmäärä vähintään 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa, ja sen vuoksi YVA-menettely on tarpeen.

YVA-menettelyssä hankkeesta vastaava laatii arviointiohjelman (YVA-ohjelman) ja toimittaa sen yhteysviranomaiselle. Yhteysviranomainen huolehtii siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään lausunnot ja varataan tilaisuus mielipiteiden esittämiselle. Yhteysviranomainen antaa hankkeesta vastaavalle lausunnon arviointiohjelmasta. YVA-lain 16 §:n mukaan arviointiohjelman tulee sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta ja sen kohtuullisista vaihtoehdoista, kuvaus ympäristön nykytilasta, ehdotus arvioitavista ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä sekä suunnitelma arviointimenettelyn järjestämisestä. Arviointiohjelman sisällöstä säädetään tarkemmin YVA-asetuksella.

Hankkeesta vastaava laatii arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, jossa kuvataan muun muassa kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset. Myös arviointiselostuksesta kuullaan viranomaisia ja muita tahoja, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Yhteysviranomainen laatii arviointiselostuksesta perustellun päätelmän tai tarvittaessa voi pyytää hankkeesta vastaavaa täydentämään arviointiselostusta. Perustellun päätelmän tulee olla ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Tarvittaessa lupaviranomaisen on pyydettävä yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta.

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin lupahakemuksiin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon.

Arviointiohjelman toimittaminen

Ennen YVA-ohjelman toimittamista on pidetty YVA-lain 8 §:n mukainen ennakkoneuvottelu 23.3.2021 Boliden Kevitsa Mining Oy:n pyynnöstä. Neuvottelun tarkoituksena on ollut edistää hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa sekä parantaa selvitysten ja asiakirjojen laatua ja käytettävyyttä sekä sujuvoittaa menettelyjä. Neuvottelussa on muun muassa keskusteltu hankkeen taustasta ja lähtökohdista, vaihtoehdoista, aikataulusta ja YVA-menettelyn järjestämisen ja viranomaismenettelyjen

yhteensovittamisesta sekä porohoitolain 53 §:n mukaisen neuvottelun tarpeellisuudesta.

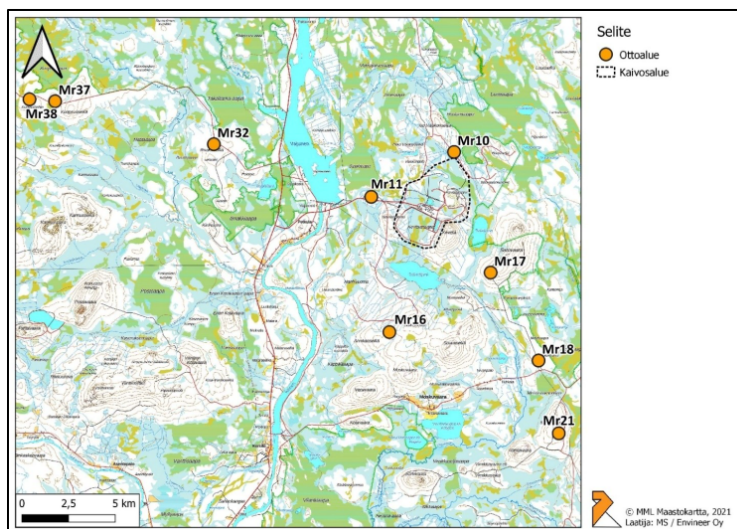
Boliden Kevitsa Mining Oy on 3.5.2021 toimittanut Sodankylän kunnan alueelle suunnittelun maa-ainesten ottoa koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvän arviointiohjelman Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (ELY-keskus).

3 HANKETIEDOT

3.1 Kuvaus hankkeesta ja sen tarkoituksesta

Boliden Kevitsa Mining Oy suunnittelee maa-ainesten ottamista Kevitsan kaivoksen asianmukaista sulkemista varten. Hanke perustuu sulkemissuunnitelman päivityksessä tehtyihin havaintoihin siitä, että Kevitsan kaivosalueella ei ole riittävästi sulkemiseen soveltuvaa moreenia. Arviointiohjelman mukaan moreenin kokonaistarve on 8,9 milj.m³, josta arvioilta noin 5,9 milj.m³ tarvitaan sivukivialueen sulkemiseen.

Kevitsan kaivos sijaitsee Sodankylän kunnassa noin 35 km etäisyydellä keskustajamasta. YVA-menettelyssä selvitetään yhdeksän suunnitellun maa-ainesten ottoalueen ympäristövaikutuksia. Ottoalueet sijaitsevat vaihtelevasti noin 4-29 kilometrin etäisyydellä Kevitsan kaivosalueesta. Alla esitetystä kuvasta 1 (arviointiohjelmassa kuva 2) käy esille maa-ainesten ottoalueiden sijainnit.

Kuva 1: YVA-menettelyssä mukana olevien ottoalueiden sijainnit

Ottoalueiden viitteelliset suunnitelma -alueiden koot ovat Mr 10 (44 ha), Mr11 (17,3 ha), Mr16 (68,5 ha), Mr17 (144 ha), Mr18 (73 ha), Mr21 (205 ha), Mr32 (161 ha), Mr37 (69 ha) ja Mr38 (137 ha) eli yhteenlaskettuna 918,8 hehtaaria. Ottamisalueiden koot puolestaan ovat Mr10 (27 ha), Mr11 (13 ha), Mr16 (46 ha), Mr17 (119 ha), Mr18 (44 ha), Mr21 (155 ha), Mr32 (98 ha), Mr37 (69 ha) ja Mr38 (111 ha) eli yhteenlaskettuna 683 hehtaaria.

Kaivoksen sivukivialuetta on arviointiohjelman mukaan tarkoitus täyttää vaiheittain. Peittorakennetyöt aloitetaan jo toiminnan aikana vaiheiden saavuttaessa lopullisen täyttökorkeuden. Sivukivialueen kokonaispinta-ala on 327 ha. Vuosittain sivukivialuetta on alustavien suunnitelmien mukaan tarkoitus peittää noin 20–30 ha vuodessa. Vuosittain tarvittavan moreenin määrä on siten noin 400 000 m³/vuosi ja yhteensä noin 5,9 milj.m³, kun kerrosrakenteena toteutettavan peiton (moreenikerrosten) paksuus on yhteensä 1,8 m. Sivukivialueen lisäksi kaivoksen sulkemissuunnitelmassa on määritelty mm. rikastushiekka-alueiden (313 ha) peittorakenteisiin tarvittavan moreenin määräksi yhteensä 1,9 milj.m³. Edellä esitettyjen lisäksi kaivosyhtiö varautuu suunniteltujen, vielä toiminnan aikana rakennettavien, alueiden sulkemiseen arvioidulla 1,1 milj.m³ moreenimäärällä

Kevitsan kaivoksen toiminnan on tällä hetkellä arvioitu jatkuvan vuoden 2033 loppuun asti. Moreenia tarvitaan siihen asti toiminnan aikaisiin sulkemistoimenpiteisiin vähintään 400 000 m³-rtr (rakenneteoreettinen kuutio) vuodessa ja toiminnan loppuvaiheessa vuosittainen tarve kasvaa. Moreeninottoa tehdään sääolosuhteista riippuen mahdollisuuksien mukaan läpi vuoden. Moreeni kuljetetaan Kevitsan kaivosalueelle välivarastoon, josta lopullinen siirto suljettaville alueille tehdään eri kalustolla. Kelirikkoajat voivat tiestön kunnosta riippuen vaikuttaa kuljetusten toteuttamiseen otto alueilta kaivosalueelle kevät- ja syyskaudella. Vesienjohtamisjärjestelyt vaihtelevat alueiden maastotyyppin, pinnanmuotojen ja pohjaveden pinnankorkeuden mukaan. Liikennöinti kaikkiin kohteisiin tapahtuu olemassa olevia pääosin yleisiä teitä pitkin.

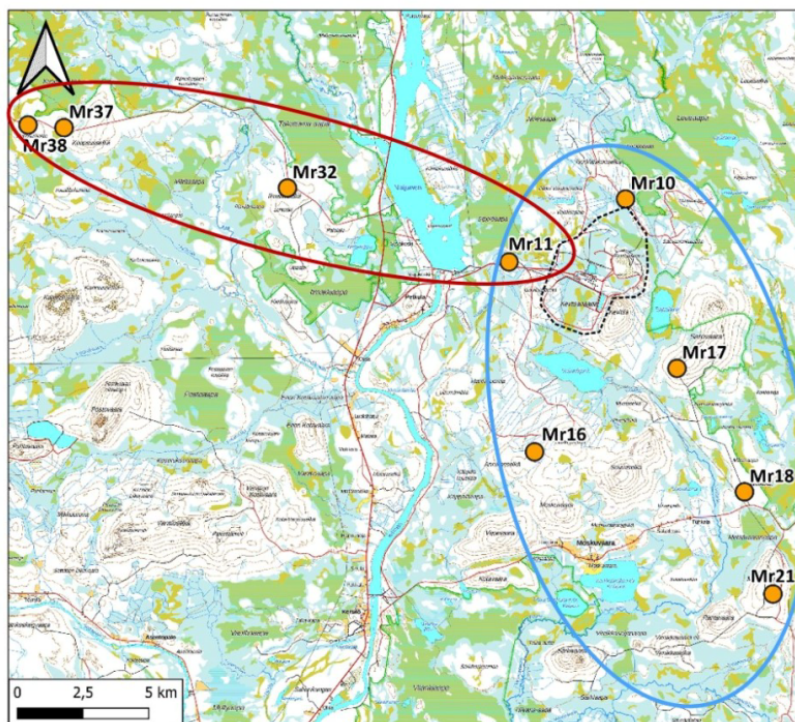
Ottotoiminta sisältää jokaisella alueella puuston ja pintamaan poiston, moreenin irrotuksen, isojen kivien seulonnan, moreenin lastauksen ja kuljetuksen Kevitsan kaivokselle.

3.2 Hankkeen vaihtoehdot

Arviointiohjelman mukaan tarkasteltavana ovat seuraavat vaihtoehdot:

- VE0: Vaihtoehdossa moreeninottoalueita ei oteta käyttöön, eikä ottotoiminnasta aiheudu alueille vaikutuksia.
- VE1: Vaihtoehdossa otetaan käyttöön moreeninottoalueet Mr10, Mr11, Mr16, Mr17, Mr18 ja Mr21. Ottoalueilta on arvioitu olevan saatavissa yhteensä 10,5 milj. m³ moreenia. Alueita otetaan käyttöön vaiheittain arviolta alkaen vuonna 2022 ja toiminta jatkuu nykyisen kaivoksen tuotantosuunnitelman (LOM) mukaisesti osalla alueista arviolta vuoteen 2037 asti. Liikennevaikutukset kohdistuvat pääosin kaivosalueen lähelle Kevitsantielle, sekä Saivelseläntie-Satovaarantie-Moskuvaarantie reitille.
- VE2: Vaihtoehdossa otetaan käyttöön moreeninottoalueet Mr11, Mr32, Mr37 ja Mr38. Ottoalueilta on arvioitu olevan saatavissa yhteensä 10,2 milj. m³ moreenia. Alueita otetaan käyttöön vaiheittain alkaen vuonna 2022 toiminta jatkuu osalla alueista vuoteen 2037 asti. Liikennevaikutukset kohdistuvat reitille Kevitsantie-Ivalontie-Kannuslehdontie.
- VE3: Vaihtoehdossa VE3 otetaan käyttöön kaikki moreeninottoalueet. Alueiden arvioitu moreenin kokonaissaatavuus on 20,2 milj.m³. Alueita otetaan käyttöön vaiheittain, kunnes sulkemistoimenpiteisiin tarvittava moreenin kokonaismäärä (arviolta 8,9 milj.m³) on saavutettu. Ottotoiminta alkaa 2022 ja jatkuu vuoteen 2037 asti. Liikennevaikutukset kohdistuvat vaihtoehdoissa VE1 ja VE2 mainituille reiteille.

Vaihtoehtoja on kuvattu karttaotteella, alla kuva 2 (arviointiohjelmassa kuva 3).

Kuva 2. Sinisellä ympyröity vaihtoehto VE1 ja punaisella ympyröity vaihtoehto VE2. Vaihtoehdossa VE3 ovat mukana kaikki alueet. Arviointiohjelman sivu 19.

3.3 Suunnitteluvaiheen kuvaaminen

Tarvittavan moreenin hankkimiseksi kaivosyhtiö on käynnistänyt hankkeen soveltuvien maa-ainesalueiden kartoittamiseksi sulkemissuunnitelman lupahakemuksen jättämisen jälkeen loppuvuodesta 2019. Mahdollisia moreenin ottoon soveltuvia alueita kartoitettiin vuonna 2020 GTK:n toimesta Kevitsan kaivosta ympäröiviltä alueilta. Ensimmäisen vaiheen tulosten perusteella kaivosyhtiö päätti kohdentaa tarkempia jatkotutkimuksia kymmenelle alueelle. Jatkotutkimuksia suoritettiin kesällä 2020 alueille Mr11, Mr15, Mr16, Mr17, Mr18. Alueilta Mr10, Mr21, Mr32, Mr37 ja Mr 38 on tarkoitus tehdä lisätutkimuksia kesän 2021 aikana.

Arviointiohjelmassa on esitetty ottoalueille alustavat suunnitelmat. Tarkemmat ottosuunnitelmat on tarkoitus esittää arviointiselostuksessa, ja liittää lupahakemuksiin.

Maa-ainesten ottolupia on tarkoitus aloittaa hakemaan arviolta vuoden 2022 alkupuolella. Ottoalueita otetaan käyttöön vaiheittain ja

ensimmäinen ottoalue on suunniteltu otettavan käyttöön arviolta vuoden 2022 aikana.

4 TIEDOT ARVIOINTIMENETTELYN JÄRJESTÄMISESTÄ

4.1 Arviointimenettelyn osallistumisen järjestäminen

YVA-menettely on suunniteltu toteutettavan vuoden 2021 aikana. Arviointiohjelmassa on esitetty YVA-menettelyn alustava aikataulu kuvassa 18.

Boliden Kevitsa Mining Oy on toimittanut 3.5.2021 Kevitsan maa-ainesten arviointiohjelman Lapin ELY-keskukseen. Arviointiohjelman nähtävillä oloa koskeva kuulutus on julkaistu 26.5.2021 Lapin Kansassa sekä Sompio -lehdessä. Kuulutus on asetettu nähtäville Sodankylän kunnanviraston, Lapin ELY-keskuksen sähköiselle ilmoitustaululle sekä sähköisesti internettiin osoitteeseen www.ymparisto.fi/kevitsankaivoksenmaaainestenottoYVA

Virallinen nähtävilläoloaika oli 26.5.- 28.6.2021, jonka aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ELY-keskukseen. Edellä mainittujen kuulutuspaikkojen lisäksi arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Sompion kirjastossa, Sodankylän toimipisteessä.

Yhteysviranomaisen on lähettänyt lausuntopyynnöt seuraaville tahoille: Väylävirasto, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES, Kaivosasiat, Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomaisen, Lapin liitto, Lapin aluehallintovirasto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, ympäristöluvat, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelu, Lapin pelastuslaitos, Pohjoinen toimialue, Sodankylän kunta, Sodankylän kunta, Arktisen Lapin ympäristönsuojelu, Säteilyturvakeskus STUK, Geologian tutkimuskeskus, Suomen ympäristökeskus, SYKE, Luonnonvarakeskus LUKE, Metsähallitus, Metsätalous Lappi, Metsähallitus, Lapin luontopalvelut, Lapin maakuntamuseo, Oraniemen paliskunta, Sattasniemen paliskunta, Paliskuntain yhdistys ry, Lapin luonnonsuojelupiiri, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry, Sodankylän riistanhoitoyhdistys, Sattasen kylätoimikunta, Puolakkavaaran kehitys ry, Moskuvaaran kyläseura ry, Kersilön kylätoimikunta ry, Siurunmaan kyläseura ry, Petkulan kylätoimikunta, Sodankylän kalastusalue,

Sodankylän kalastusalueen isännöitsijä, Petkulan osakaskunta, Kersilön osakaskunta, Kelujärven osakaskunta, Sattasen osakaskunta, Sodankylän kirkonkylän osakaskunta, Boliden Ke-vitsa ja Fingrid Oyj.

Edellä mainittujen lisäksi myös muilla tahoilla ja kansalaisilla on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä arviointiohjelmasta.

Yleisötilaisuus järjestettiin 8.6.2021 klo 17:00 Teams-yhteydellä.

Tilaisuuteen oli mahdollisuus osallistua myös Sodankylän kunnanvirastossa (Jäämerentie 1).

4.2 Yhteenveto lausunnoista

Arviointiohjelmasta annettiin 10 lausuntoa, mutta ei yhtään mielipidettä. Lausunnot toimitettiin hankkeesta vastaavalle. Lausuntoja ovat antaneet jäljempänä ilmenevät tahot. Alla esitetään lausuntoyhteenvedot lausuntojen saapumisjärjestyksessä.

4.2.1 Lapin liitto 23.6.2021

Boliden Kevitsa Mining Oy:n Sodankylässä sijaitsevan kaivoksen YVA-ohjelman mukaisilla maa-ainestenottoalueilla on voimassa 28.1.2008 lainvoiman saanut Pohjois-Lapin maakuntakaava. Vireillä on Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040, joka voimaan tultuaan kumoaa nyt voimassa olevan maakuntakaavan. Lapin liiton valtuusto palautti 17.5.2021 kokouksessaan Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 uudelleen valmisteluun Jäämerenrataan liittyen. Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen jatkoaikataulu tarkentuu myöhemmin.

YVA-ohjelmassa esitetyt maa-ainesten ottoalueet sijaitsevat 28.1.2008 lainvoiman saaneessa Pohjois-Lapin maakuntakaavassa maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M4519). Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustalouteen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Alueet sijaitsevat kokonaisuudessaan poronhoitolain mukaisella erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella, jolla olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Maa-ainesten ottoalueet Mr10 ja Mr18 sijaitsevat Koitelaisen luonnonsuojelualueen (SL4310) sekä Mr32 Pomokairan-Tenniönaavan luonnonsuojelualueen (SL 4186) lähistöllä. Maa-ainesten ottoalueen Mr11 läheisyyteen on osoitettu moottorikelkkailureitti.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on annettu koko maakuntakaava-aluetta koskevia määräyksiä muun muassa poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytyksien turvaamisesta sekä arvokkaiden luonnonympäristöjen ja maisema-alueiden turvaamisesta.

Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa 2040 päämaankäyttömerkintä on maa- ja metsätalousvaltaisen alueen sijasta metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue (M-1 4561) Merkinnällä osoitetaan pääasiassa metsätalouteen ja poronhoitoon tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta myös muihin tarkoituksiin.

YVA-ohjelman mukaiset maa-ainesten ottoalueet Mr11 ja Mr17 sijaitsevat maakuntakaavassa osoitetulla potentiaalisella kaivostoiminta-alueella (ek-1 1924). Maakuntakaavassa osoitettujen luonnonsuojelualueiden sijainti ei ole muuttunut voimassa olevan maakuntakaavaan verrattuna.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa 2040 maa-ainesten ottoalueen Mr11 läheisyyteen osoitettu moottorikelkkailureitti on osoitettu yhteystarpeena. Maa-ainesten ottoalue Mr10 sijaitsee maakuntakaavassa osoitetulla maa-ainesten ottoalueella (EO 2698).

Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa 2040 on annettu koko maakuntakaava-aluetta koskevia määräyksiä muun muassa poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytyksien turvaamisesta sekä arvokkaiden luonnonympäristöjen ja maisema-alueiden turvaamisesta.

YVA-ohjelmassa tulisi käsitellä voimassa olevaa Pohjois-Lapin maakuntakaavaa vireillä olevan Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 lisäksi. Lainvoimaisen maakuntakaavan merkinnät ja hanketta koskevat keskeiset koko maakuntakaava-aluetta koskevat määräykset tulisi tuoda esille.

Sivun 92 maakuntakaavamerkintöjä kuvaava taulukko ei täsmää kaikilta osin vireillä olevaa Pohjois-Lapin maakuntakaavaa 2040.

Maakuntakaavaa käsittelevässä osiossa tulisi olla mainittuna merkintöjen lisäksi hanketta koskevat keskeiset koko maakuntakaava- aluetta koskevat määräykset.

Muilta osin Lapin liitolla ei ole huomauttamista Boliden Kevitsa Mining Oy:n maa-ainesten oton YVA-ohjelmasta.

4.2.2 Paliskuntain yhdistys 22.6.2021

Kevitsan kaivosalue sijoittuu Oraniemen paliskunnan alueelle. Soranoton hankealueet sijoittuvat sekä Oraniemen että Sattasniemen paliskuntaan. Kaikki YVA:ssa tutkittavat vaihtoehdot sijoittuvat Oraniemen paliskuntaan ja YVA:n vaihtoehdot VE2 ja VE3 sijoittuvat Sattasniemen paliskunnan alueelle.

Oraniemen paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 6 000 ja poronmistajia oli 127 poronhoitovuonna 2019-2020. Sattasniemen vastaavat luvut ovat 5 300 ja 167. Paliskuntien poronhoito perustuu luonnonlaitumien ympärivuotiseen hyödyntämiseen sekä porojen luontaiseen laidunkiertoon. Poronhoito on merkittävä elinkeino Sodankylässä. Elinkeinolla on paljon paitsi välittömiä, myös välillisiä työllisyysvaikutuksia mm. lihan ja muiden tuotteiden jalostuksessa ja matkailussa. Poro ja poronhoito ovat keskeinen osa alueen kulttuuria, kulttuuriperintöä sekä matkailuimagoa. Elinkeinoon merkitys sivukylien asuttuna pitämiseksi, elinvoimaisuudelle ja maisemakuvalle on suuri.

Poronhoidon huomioon ottaminen YVA:ssa

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka turvaa poroelinkeinoon asemaa ja alueidenkäytöllisiä edellytyksiä. Oraniemen ja Sattasniemen paliskunnat sijaitsevat erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella, missä valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Poronhoidon kannattavuus ja toiminta perustuvat porojen vapaaseen laidunnusoikeuteen (PHL 3 §) riippumatta maanomistuksesta. Tämä poronhoito-oikeus on ylimuistoinen nautintaoikeus. Poronhoitolaissa säädetään myös neuvotteluvelvollisuudesta suunniteltaessa valtion

maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Hanke sijoittuu valtaosin valtion maille, joten sen edetessä on järjestettävä poronhoitolain mukaiset neuvottelut.

Hankkeen alue on Pohjois-Lapin maakuntakaavassa merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Hanke sijoittuu kaavassa erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle. Maakuntakaavan poronhoitoaluetta koskeva yleismääräys kuuluu: "Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Metsätaloutta, turvetuotantoa, matkailutoimintoja ja loma-asutusta suunniteltaessa on otettava huomioon porotalouden tärkeät alueet. Suunniteltaessa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa." Hankkeen suunnittelussa tulee turvata poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytykset.

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVAL 252/2017) velvoittaa myös alueella toimivaan elinkeinoon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen. Paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoitoon kohdistuisi hankkeessa merkittäviä vaikutuksia, eli ne tulee selvittää YVA-menettelyssä asianmukaisesti.

Kaivostoiminnan ja moreenin oton vaikutuksia poronhoitoon

Paliskunnan alue on poronhoitoon määritelty yhtenäinen kokonaisuus, joka koostuu monimuotoisesta ympäristöstä. Poronhoito on suunnitelmallista toimintaa, jota varten tarvitaan eri vuodenaikoina erilaisia laitumia ja toiminta-alueita ja poronhoidon rakenteita.

Oraniemen ja Sattasniemen paliskunnissa on kummassakin käynnissä kaivostoimintaa ja lisäksi paljon aktiivista malminetsintää.

Kaivostoiminnalla on laajasti vaikutuksia paliskuntien poronhoitoon. Kun yhdessä osassa paliskuntaa tapahtuu muutoksia, sen vaikutus heijastuu koko paliskuntaan.

Kaivostoiminnan ja moreenin oton poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia ovat ainakin seuraavat:

(i) Laidunten väheneminen suoraan kaivostoimintojen alle, sekä epäsuorasti laajemmalla alueella häiriövaikutuksen vuoksi. Kaivosalue

ja moreenin ottoalue vievät suoraa laidunpinta-alaa. Moreenin otto sijoittuu kangasmaille, joista on muutenkin paliskunnissa yleensä pulaa. Niiden merkitys rykimäaikaisina laitumina ja syyskunnan hankkimiseen on suuri. Soranottoalueita sijoittuu myös lähelle suojelualueita, joiden merkitys paliskunnille on suuri, sekä kesälaitumia ja vasoma-alueita, joiden rauhallisuus on tärkeää. Suuri osa alueen poroista (etenkin tuottava osa, eli vaatimet) ei jatka laiduntamista moreenin ottoalueiden lähialueella samalla tavalla kuin ennen, sillä toiminta aiheuttaa häiriötä ja muita vaikutuksia (esim. pöly, liikenne) laajalle alueelle. Esimerkiksi Kevitsan ympärillä on 5-10 km laajuinen alue, jota porot eivät juuri käytä. Kun porot välttävät jotain aluetta paliskunnassa, laidunnuspaine kasvaa muissa osissa paliskuntaa, mikä heikentää laiduntilannetta paliskunnassa. Moreenin ottoalueiden avaaminen paliskuntien tärkeille syys- ja talvilaidunalueina käytettäville kangasmaille laajentaa Kevitsan kaivoksen haitallisia vaikutuksia porolaitumiin huomattavasti. Myös suunniteltu Sakatin kaivos vähentäisi ko. alueita, joten kaivosten yhteisvaikutus on merkittävä. Kun rykimäalueet ja syyskunnan hankkimiselle elintärkeitä kangasmaat vähenevät olennaisesti, paliskunnan vasatuotto ja poronhoidon kannattavuus ovat vaarassa.

(ii) Porojen vakiintuneet kulkureitit muuttuvat tai estyvät. Kaivokset aiheuttavat estevaikutuksia (esim. suoja-aidat), laajempia ns. kuolleita kulmia, joita ei voi käyttää, ja jotka ohjaavat porojen kulkua. Fyysisten esteiden lisäksi myös ihmistoiminnan häiriö estää ja kääntää laidunkiertoa. Porot kulkevat naapuripaliskuntiin ja kauemmas paliskunnan muille alueille normaaleilta laidunalueiltaan välttämiskäyttäytymisen vuoksi. Porot voivat myös ajautua entistä enemmän alueille, mihin ne eivät poronhoitolain mukaan saa mennä, kuten vakituisen asutuksen pihoille tai viljelyksille. Paliskunnalla on poronhoitolain mukaan haittojen estämis- ja korvausvelvollisuus eli paliskunnalle voi aiheutua kustannuksia sekä ristiriitoja poronhoitajien ja asukkaiden välille.

(iii) Vaikutukset poronhoitotöihin. Kevitsassa, Suurikuusikassa ja Pahtavaarassa on havaittu, että porojen laidunnuksen muutoksen myötä poroja on ollut vaikeampi koota ja kerätä erotuksiin kaivoksen lähialueilla. Käytännössä poronhoitotyöt ovat vaikeutuneet ja lisääntyneet. Poroja joudutaan kuljettamaan erotuksiin pitempiä matkoja

ja laajalle hajaantuneiden porojen kokoaminen on vaikeampaa. Poroja myös joudutaan tuomaan talveksi autoilla kotitarhoille/ruokinta-alueille, kun ne normaalisti kävelevät sinne itse. Tämä lisää paliskunnan ja poronhoitajien kustannuksia niin kuljetuksiin kuin ruokintaan (porot huonommassa kunnossa tai niitä joudutaan ottamaan aiemmin ruokintaan). Moreenin ottoalueiden lähelle sijoittuu poroerotus- ja vasanmerkintäpaikkoja, joissa tehtäville poronhoitotöille voi olla vaikutuksia suunnitellusta toiminnasta, mikäli se ajoittuu häiritsevästi tai sijoittuu niin että porot karkottuvat tai porotyöt häiriintyvät.

(iv) Poronhoidon infrastruktuuri. Poroaitarakenteita menetetään joko suoraan tai epäsuorasti, jos niitä ei enää pystytä käyttämään. Erilaisten aitarakenteiden lisäksi myös kämpät ja etenkin paimentopaikat eli paliskuntien hallinnassa olevat maa-alat valtion mailla, ovat tärkeitä. Kaivosten lähialueiden erotusaitapaikkojen käsiteltyjen porojen määrät ovat vähentyneet merkittävästi tai jopa loppuneet kaikissa toimivien kaivosten paliskunnissa. Paliskuntien rakentama infra ja poronhoidon suunnitelmallisesti kehitetty tarkoituksenmukainen toiminta ovat käyneet merkityksettömiksi. Poronhoito on pitänyt järjestää uudelleen ja rakentaa uusia rakenteita. Tämä vie aikaa ja lisää kustannuksia suunnitteluun sekä itse työhön uusien aitarakenteiden kustannuksen lisäksi. Kevitsan moreeninoton vaikutuspiirissä on paliskuntien laidunkiertoa, joiden tehtävä on ohjata laidunkiertoa ja estää porojen menemistä esim. vt4:lle. Niiden kiinnipysyminen on ensiarvoisen tärkeää. Myös muita rakenteita, erotusaitoja ja kämppiä on vaikutusalueella. Niiden toiminta tulee varmistaa.

(v) Porovahingot toiminta-alueella. Etenkin hirvaita ja härkiä tyypillisesti kulkee kaivokselle kesällä räkkäsuojaan, jopa silloin kun kaivosalueet ovat aidattuja. Siellä ne altistuvat erilaisille vaaroille (lietealtaat, louhikot, työkoneet ym.). Porojen hakeminen pois kaivosalueelta on hankalaa, ja voi viedä pitkään, jos mukaa pitää odotella kaivoksen turvallisuushenkilöitä, eikä aina onnistu. Pitävän aidan ja toimivan veräjän tärkeyttä ei voi liikaa korostaa, sillä niitä ei ole saatu toimimaan vielä yhdelläkään poronhoitoalueena olevalla kaivoksella ja vahinkoja tapahtuu jatkuvasti. Kaikkia vahinkoja ei todennäköisesti löydetä, ja ne jäävät korvaamatta, koska alueet ovat laajoja ja osittain pusikoituneita. Soranottoalueilla vahinkoja voi aiheutua jyrkistä kaivannoista ja

liikkuvista koneista. Porovahinkoja aiheutuu myös, jos alueita merkitään lippusiimoilla tai naruilla, jotka tarttuvat helposti sarviin. Poro jää niistä kiinni tai kuristuu hengiltä.

(vi) Porojen liikennevahingot lisääntyvät. Kittilän kaivoksella on havaittu porokolareiden lisääntyminen alueen paliskunnassa kaivostoiminnan alkamisen jälkeen. Porokolarit koko paliskunnassa ovat kaksinkertaistuneet. Kasvu on nähtävillä erityisesti kaivokselle johtavilla teillä. Vahingot kohdistuvat tiettyjen poronomistajien poroihin ja ovat siksi merkittäviä. Ne voivat vaikuttaa porokarjan rakenteeseen (liikaa nuoria, kuolleiden tilalle jätettyjä poroja, jotka eivät tuota ennen kuin 3-4 vuoden iässä). Kevitsan moreeninotosta on arvioitu aiheutuvan metsäautoteille 110-140 ajoneuvon/vrk raskaan liikenteen lisäys. Tämä on erittäin merkittävä lisäys liikennemääriin normaalisti hiljaisilla teillä ja varmasti lisää kolareita. Lapin ELY-keskuksen selvityksen mukaan (Porokolarit ja niiden vähentäminen, 2011) raskaan liikenteen osuus porokolareista on niiden liikennemääräosuutta selkeästi korkeampi. Poronhoitoalueen porovahinko-otannan perusteella raskaan liikenteen yhdistelmäajoneuvo oli osallisena noin 20 %:ssa porokolareista. Raskaan liikenteen osuus kokonaisajosuoritteesta oli n. 10 %. Tämä tarkoittaa kaksinkertaisia vahinkoja ajosuoritteeseen nähden. Kolarit lisääntyvät etenkin räkkäaikana, kun poroja voi olla tiellä suurina tokkina räkkäsuojaa hakemassa. Toinen suuren kolaririskin aika on alkutalvella, jolloin olosuhteet ovat pimeät ja liukkaat. Tuohon aikaan, kun lumi tulee maahan, porot lähtevät kulkemaan kohti talvilaidunalueita, jolloin ne käyttävät mielellään kovia uria, jos hanki on syvä tai pehmeä.

(vii) Vaikutukset ravintoon ja ravinnon käyttöön. Kaivokselta tulevan pölyn laatua ja vaikutuksia porojen ravintokasveihin ja niiden määriin ei ole vielä arvioitu missään hankkeessa. Kertyykö kasveihin tai sitä kautta poroihin jotain? Mikä on pölyn fyysinen vaikutus kasveihin ja miten se vaikuttaa esim. porojen hampaisiin? Miten laajalle pöly leviää esimerkiksi moreenin ottoalueiden tai kuljetusreittien ympäristössä?

(viii) Vaikutukset porotalouteen ja sosiaaliset vaikutukset. Kaivostoiminta ja sen laajeneminen tärkeille laidunalueille aiheuttaa huolta elinkeinon jatkuvuudesta. Poronhoidon taloudellinen kannattavuus heikkenee mm. lisääntyvien työ- ja

lisäruokintakustannusten myötä. Kaivokset kuormittavat paliskunnan hallintoa merkittävästi. Viikkaasta liikenteestä metsäautoteillä aiheutuu turvallisuusriskejä myös poronhoitajille: niiden varrelle sijoittuu poronhoidon aitapaikkoja ja muita tärkeitä alueita, joille on kuljettava. Mikäli porojen kunto heikkenee laiduntilanteen tai laidunkierron muutosten vuoksi, paliskunnan vasaprocentti ja teurasporojen määrä pienenevät. Mikäli poroja kulkee naapuripaliskuntiin, tulee sinne maksettavaksi lukumaksuja ja myös porojen poishakeminen on lisäkustannus. Laajenevan kaivostoiminnan vaikutusten kautta elinkeinon jatkuvuus alueella voi olla vaakalaudalla. Poronhoito voi vaikeutua niin, ettei alueella ole mielekästä jatkaa. Mikäli poronhoito joltakin paliskunnan alueelta loppuu, vaikuttaa se koko paliskunnan osakkaisiin. Paliskunnan hoitomaksut kasvavat, ja jos on vähemmän osakkaita maksamassa, maksavat kaikki enemmän. Poronlihan imago puhtaana luonnontuotteena kärsii, mikäli siitä löydetään raskasmetalleja, radioaktiivisuutta tai muita löydöksiä. Tämä imagovaikutus heijastuisi koko alueen, mahdollisesti koko Suomen poronlihan imagoon ja markkinaaan. Paliskuntain yhdistyksellä on ehdottoman kielteinen kanta kaivostoimintaan, joka käsittelee radioaktiivisia aineita.

YVA-ohjelma ja -selostus

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia aiotaan YVA-ohjelman mukaan arvioida YVA:ssa käyttäen hyväksi Paliskuntain yhdistyksen poroYVA-opasta. Hankkeen vaikutuksia porojen laitumiin ja laidunten käyttöön, poronhoidon toimintaan ja rakenteisiin, poro-onnettomuuksiin, sekä poron ravintokasveihin, -jäkäliin ja -sieniin (pöly) tulee arvioida. Myös vaikutukset paliskunnan porotalouteen sekä sosiaaliset vaikutukset tulee arvioida. YVA:ssa tulee arvioida niin hankkeen valmistelun aikaiset, toiminnan aikaiset kuin toiminnan jälkeisetkin vaikutukset.

Kevitsan kaivos tulee tämänhetkisten tietojen mukaan toimimaan ainakin vuoteen 2033. Paliskuntain yhdistys katsoo, että Kevitsan moreenin oton YVA:ssa tulee arvioida ja ottaa huomioon Kevitsan kaivostoiminnasta tällä hetkellä aiheutuvat kokonaisvaikutukset Oraniemen paliskunnan poronhoitoon. Sakatin kaivoshanke voi

käynnistyä yhtä aikaa Kevitsan toiminnan tai sen sulkemisen kanssa. YVA:ssa tulee arvioida myös hankkeiden yhteisvaikutukset.

Arviointi tulee suorittaa poronhoidon asiantuntijan toimesta ja käyttää monipuolisia menetelmiä. TOKAT-hankkeessa luodut poronhoidon paikkatietoaineistot ovat jo arvioinnissa käytössä. Niissä voi olla päivitystarpeita, joista paliskunnat voivat sanoa tarkemmin. Lisäksi tulee hyödyntää muita paikkatietoaineistoja, kuten maankäytön kumulatiivisia vaikutuksia kuvaavia häiriöaluekartoituksia ja laidunkartoituksia (TOKAT-hanke) sekä porojen GPS-pannoilla kerättyä porojen paikannustietoa, mikäli sitä on saatavilla. YVA-selostuksessa tulee arvioida liikennevahinkojen lisääntyminen hankkeen kuljetusreiteillä käyttämällä paikkatietoa porokolarialueista. Sijainneista on olemassa tietoa ainakin vuodesta 2011 lähtien. Selvityksissä tulee käyttää lisäksi asiantuntijahaastatteluita ja keskusteluita, tilastoja ja tutkimustietoja muun maankäytön ja kaivosten vaikutuksista poronhoitoon.

Tämänhetkistä paliskuntien nykytilan ja toiminnan kuvausta tulee parantaa YVA-selostusvaiheessa. Selostuksessa tulee esittää sanallisesti ja kartoilla paliskunnan laidunalueet, laidunkierto, poronhoidon rakenteet ja toiminta. Selostuksessa tulee myös esittää käyttöön otettavat keinot hankkeen vaikutusten lieventämiseksi. Ne tulee suunnitella yhteistyössä paliskuntien kanssa. Paliskunnat ovat esittäneet ainakin seuraavia keinoja: alueiden valinta mahdollisimman vähän haittaa aiheuttavasti, soran poronhoitoalueen ulkopuolelta tuomisen selvittäminen, rakenteiden muuttaminen/siirtäminen ja veräjä/pelokeratkaisut, kuljetuksen ja moreenin oton ajoitus, alueiden vaiheistus ja asteittainen avaaminen, porojen pääsyn estäminen louhoksille ja haittojen kompensointi. Hankkeen seuranta tulee suunnitella YVA:ssa. Seuranta tulee tehdä yhteistyössä paliskuntien kanssa, heidän kokemuksensa haitoista huomioon ottaen.

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia on aloitettu arvioimaan tapaamisessa paliskunnan kanssa. Kokoontumisia tulee jatkaa selostusvaiheessa. Paliskuntien kanssa tulee järjestää PHL 53 §:n mukaiset neuvottelut, joissa YVA:n aikana käsitellään ainakin vaikutusten arvioinnin asianmukaisuutta ja tuloksia sekä lieventämiskeinoja haittojen estämiseksi ja vähentämiseksi.

Neuvotteluita voi olla tarpeen pitää useampia ja niitä voi olla tarpeen jatkaa luvituksen yhteydessä. Neuvotteluihin tule varata riittävästi aikaa ja ne tulee olla sellaisessa vaiheessa, että niillä on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa. Neuvotteluiden tulee perustua tasapuoliseen tietoon: paliskunnille tulee toimittaa tiedot ajoissa. Yhteysviranomaisen perustellun päätelmän ajantasaisuus tulee varmistaa, kun aika kuluu ja uusia alueita otetaan käyttöön mahdollisesti yli vuosikymmenenkin päästä: tilanne paliskunnissa on voinut muuttua ja siinä vaiheessa hankkeen vaikutuksiakin on tullut esille.

Arvioinnin ja neuvotteluiden tuloksena tulee päästä näkemykseen siitä, aiheuttaako hanke huomattavaa haittaa poronhoidolle. Mikäli näin on, hanketta ei voi poronhoitolain 2 § mukaan toteuttaa.

Lopuksi

Alueen paliskunnat ja Paliskuntain yhdistys katsovat, että hankkeen vaihtoehto VE 0 olisi alueen poronhoidon kannalta paras. Mikäli hanke kuitenkin toteutetaan, tulee se toteuttaa mahdollisimman tiiviinä ja toimintojen sijoitusvaihtoehdoilla, jotka aiheuttavat vähiten haittaa poronhoidolle.

Hankkeen haitallisia vaikutuksia estää ja minimoida hyvällä suunnittelulla yhteistyössä paliskuntien kanssa. Oikeudenmukaisista kompensatioista alueen alkuperäiselle elinkeinolle tulee päästä sopimukseen hyvissä ajoin ennen kuin soran otto käynnistyy. Hankkeen seurannassa tulee ympäristövaikutusten lisäksi seurata myös poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia.

Oraniemen ja Sattasniemen paliskunnille tulee turvata tiedonsaanti ja toimiva yhteistyö kaivosyhtiön kanssa koko hankkeen elinkaaren ajan. Kaivosyhtiön ja paliskuntien edustajien tulee tavata säännöllisesti ja käsitellä vaikutuksia sekä niiden lieventämistoimia ja kompensatioiden riittävyyttä.

4.2.3 Oraniemen paliskunta 22.6.2021

Lausunto sisältää osittain edellä Paliskuntain yhdistyksen lausunnossa esitettyjä asioita.

Paliskunnassa on luontaisesti paljon laajoja ravinteikkaita suoalueita ja kuusimetsiä, mutta niukasti rykimän, syksyn ja alkutalven laitumina tärkeitä kangasmaita, mihin moreenin otto sijoittuu.

YVA-lain mukaan hankkeissa tulee arvioida sellaiset vaikutukset, jotka etukäteen arvioiden voivat olla merkittäviä. Paliskunnan poronhoidolle tulee kohdistumaan hankkeesta merkittäviä vaikutuksia.

Metsähallituslaki edellyttää, että Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojeleminen on sovittava yhteen poronhoitolaissa tarkoitetulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet täytetään (6 §).

Hankkeen vaikutukset

Oraniemen paliskunnalla on yli vuosikymmenen kokemus kaivostoiminnasta, sillä Kevitsan kaivos sijaitsee kokonaan paliskunnan alueella. Kaivoksen moreenin oton hankealueet sijaitsevat paliskunnan tärkeimmillä syys- ja talvilaidunalueilla. Niiden läheisyydessä on myös porojen kevätlaidunta ja vasoma-alueita sekä ravinteikkaita kesälaitumia. Alueiden läheisyydessä on myös paliskunnan poronhoidon rakenteita.

Paliskunnan kokemuksesta Kevitsan kaivosalueen ympärille on syntynyt porotyhjiö noin 5-10 km säteellä johtuen sen aiheuttamasta häiriöstä (melu, liike) ja pölystä. Eryteisesti vaatimet vasoineen ovat herkkiä häiriölle keväällä ja kesällä. Tyhjiö vaikuttaa sekä paliskunnan kesälaitumille (aapasuot) että talvilaitumille (kangasmaat). Tämä on aiheuttanut laidunnuspainetta muille paliskunnan laidunalueille, mikä kuormittaa näitä muita laitumia. Esimerkiksi paliskunnan itälaidan porot eivät enää tule länsiosaan paliskuntaa Luiron yli, kuten ennen kaivoksen avaamista, vaan jäävät kesän ajaksi itään, eli tallaamaan talvilaidunalueitaan. Tämän seurauksena vasojen teuraspaine on tippunut, ja porojen kunto on huonompi. Porojen lisäruokinta on aloitettava huomattavasti entistä aiemmin. Poronhoitajille tulee kustannuksia menetetyissä kiloissa ja lisäruokinnan aikaistumisesta. Esimerkiksi 2 000:n poron kolmen viikon ruokinta maksaa ainoastaan rehuissa noin 17 000 euroa. Huonokuntoiset vaatimet eivät tiinehdy, mikä alentaa vasatuottoa.

Kevättalvella porotokkia on kokeiltu pitää lisäruokkimalla Satovaarassa ja Peurasuvannon jokipuolella lähellä Kevitsaa. Tässä oli ajatuksena, että porot alkaisivat laiduntaa lähempänä kaivosta myös lisäruokinnan loputtua. Heti kun lisäruokinta loppui, porot vaelsivat pohjoiseen kauas kaivoksesta. Vaikka kaivos on toiminut yli kymmenen vuotta, porot eivät ole tottuneet siihen. Alueella on todellinen tyhjiö. Porot eivät sitä käytä, vaikka voisi ajatella, että alueella olisi hyvää laidunta, kun siellä ei ole ollut poroja yli vuosikymmeneen. Kevitsan kaivostoiminnan aiheuttama pöly näkyy ympäristön kasvillisuudessa ja muuttaa lumiolosuhteita. Pöly laskeutuu lumelle ja kulkeutuu siitä kasveihin ja juomavesiin. Vallitsevat tuulet kuljettavat pölyn kaivokselta pääosin itään ja pohjoiseen eli Oraniemen paliskunnan parhaille kesälaitumille. Nyt Kevitsan sivukivialuetta on vielä korotettu. Se on jo huomattavasti korkeampi kuin ympäröivä maasto ja puusto. Nyt on havaittu, että kuivalla ilmalla sivukivialueen päälle kasattava sora pölisee valtavana pilvenä alueen päältä. Sora on kuivaa, eikä sitä ole kasteltu riittävästi. Pöly ei enää jää puihin, kuten aiemmin, vaan kulkeutuu tuulten mukana kauas puuston yli. Pöly kulkeutuu kohti tärkeimpiä kesälaitumia eli Koitelaiseen ja Rookkiaavalle. Vesilammikotkin, eli porojen juomavedet, ovat täynnä pölyä. Paliskunta arvioi, että porotyhjiö voi laajeta entisestään. Todennäköisesti pöly on yksi syy, miksi porot eivät käytä kaivoksen ympäristöä. Porot ovat kasvinsyöjinä riippuvaisia hampaistaan. Karkea pöly kuluttaa hampaita ja lyhentää poron elinikää. Alueen kasvillisuus on hyvin herkkää ilmansaasteille ja raskasmetalleille (esim. jäkälät, joita poron käyttää ravintona). On epäselvää, mitä pöly kaiken kaikkiaan aiheuttaa kasvillisuudelle ja poroille, kertyykö niiden elimistöön raskasmetalleja tms.?

Paliskunnassa on laajat, ravinteikkaat aapasuot, jotka ovat kesälaitumia. Syys- ja alkutalven laitumia ovat kangasmaat, joita on paliskunnassa vähän suhteessa kesälaitumiin. Kitisen rantakankaat ovat paliskunnan länsiosan tärkeimmät syys- ja talvilaidunmaat. Kevitsan moreenin oton vuoksi tullaan menettämään syys- ja talvilaitumia, joista tiestö ja kaivuukuopat vievät suoraan pinta-alaa. Yhteensä paliskunnan alueella tutkitaan noin 553 ha laajuudelta soranottoalueita varastointi-, lastaus-, ym. alueineen. Tämä tarkoittaa paliskunnalle laajaa laidunmenetystä. Häiriön vuoksi syys- ja

talvilaidunalueetta jää myös laajemmin, epäsuorasti pois käytöstä. Lisäksi aiheutuu haitallisia vaikutuksia liikenteestä sekä lisääntyvästä pölyämisestä (etenkin kesäaikainen soran otto ja metsäautoteillä liikkuminen). Moreenin oton toiminnan häiriöalueelle jää myös kesälaitumia ja vasoma-alueita, joilla porot ovat erityisen herkkiä ihmistoiminnan aiheuttamalle häiriölle (esim. Skarin & Åhman 2014). Moreenin otosta aiheutuu vasomiselle ja pienten vasojen kanssa laiduntamiselle häiriötä, ja porot välttävät alueita. Vasominen siirtyy kauemmas rauhallisille alueille. Moreenin ottoon käytettäviä kangasmaita käytetään hirvenpyyntiin. Kun moreenin otto alkaa, hirvenpyynnin täytyy siirtyä niiltä pois. Tällöin se entisestään lisää häiriötä jäljelle jäävillä rykimäalueilla: metsästyskoirat repivät ja laukottavat poroja eivätkä ne saa lisääntymisrauhaa, vasat erkanevat emistään jne.

Moreenin ottoalueita sijoittuu myös lähelle suojeltuja alueita, jotka ovat paliskunnalle elintärkeitä laidunalueita. Niillä on parhaat laitumet ja laidunnusrauha. Alueille ei saa aiheutua vaikutuksia toiminnasta tai se on kiellettävä.

Maa-aineksenottotoiminnan aiheuttama valtava liikenteen lisäys metsäautoteillä lisää porokolareita. Raskasta liikennettä tulee 55-70 kuormaa päivässä vuoden jokaisena päivänä, mikä tekee 110-140 ajoa päivässä. Tutkitusti raskas liikenne aiheuttaa kaksinkertaisen määrän porokolareita liikennesuoritteeseensa nähden, verrattuna muuhun liikenteeseen. Hirvasporot ovat vähemmän herkkiä ihmistoiminnan aiheuttamalle häiriölle laidunmailla. Niitä voi siten hakeutua sora- ja metsäautoteille, etenkin räkkäaikana, jolloin ne hakevat suojaan vertaimevien hyönteisten aiheuttamalta kiusalta. Sorapinnan ilmavirtaukset häiritsevät hyönteisiä ja avoimella alueella myös tuuli käy paremmin. Porot ovat tällöin alttiita liikennevahingoille, mutta myös muille vahingoille, esimerkiksi jäämään työkoneiden alle. Syystalvella kun lumi tulee maahan, porot voivat lähteä kulkemaan aurattua tietä pitkin. Tällöin ne voivat kulkea VT 4:lle saakka. Myös tästä seuraa liikenneonnettomuuksia, ja lisäksi osa raanaan joutuneista poroista katoaa metsään. Liikenneonnettomuuksista aiheutuu poropääoman ja porojen tuoton menetys, jota rahallinen liikennevahinkokorvaus ei kata kokonaisuudessaan. Kaikki vahingot eivät koskaan tule ilmi, joten niistä

korvaus jää kokonaan saamatta. Liikenne myös aiheuttaa häiriötä laidunmaille ja estää ja häiritsee porojen laidunkiertoa ja porot kulkeutuvat väärille alueille.

Porojen lisäksi turvallisuusriskejä aiheutuu hankealueella ja sen ympäristössä myös poronhoitajille, muun muassa soranottoalueiden louhoksilla ja metsäautoteillä liikkuesssa.

Paliskunnan poronhoidon rakenteista Hanhilehdon erotusaitapaikka, Vaiskonseljän kämppä ja Vaiskonseljän väliaita (laidunkiertoa) sijoittuvat moreenin oton ja kaivoksen vaikutusalueelle. Poronhoidon rakenteiden käyttö voi vaikeutua tai estyä, mikäli poroja ei voida enää alueella olevan häiriön vuoksi kuljettaa tokkana erotusaitaan. Aitapaikat rakennetaan aina poropaikkoihin: sinne, missä porot laiduntavat ja rykivät syksyllä ja syystalvella, ja mihin ne saadaan luontaisia reittejä pitkin helposti kuljetettua tokkana. Uutta aitapaikkaa on vaikea löytää, ennen kuin tiedetään mihin porot menevät. Paliskunnalle aiheutuu suunnitteluun liittyvää lisätyötä, kun uusia paikkoja pitää etsiä ja kokeilla. Vaiskonseljän väliaidan tarkoitus on ohjata porojen vuodenaikaista laidunnusta. Väliaidan pitävyydestä tulee huolehtia moreeninottoiminnan aikana: aita ei toimi, mikäli veräjää pidetään auki soranajon vuoksi. Vaiskonseljän kämppä kaivoksen pohjoispuolella on paimentopaikka, eli ikiaikainen poronhoitopaikka, ja porotilalain nojalla paliskunnan hallintaan luovutettu palsta valtion maata.

Kevitsan laajeneminen, sen moreenin otto sekä mahdollinen Sakatin kaivoksen avaaminen aiheuttavat yhteisvaikutuksena sen, että paliskunnan länsilaidalle jää tämän jälkeen hyvin vähän syyslaidunnukseen tarvittavia kangasmaita. Ne ovat alueita, joista porot hyödyntävät syyskunnolle (teuras- ja lisääntymiskunto) elintärkeitä sieniä, ja joissa porot rykivät. Moreeninottohankkeen ja molempien kaivosten yhteisvaikutuksesta paliskunnan länsilaidalta menetetään merkittävästi näitä porojen lisääntymisalueita, minkä johdosta paliskunnan porojen tämän osan tuotto on vaarassa romahtaa. ”Jokivarsi poron elättää”, totesivat vanhat poromiehet. Se kertoo kaiken kyseisten laidunalueiden merkityksestä. Samoin se, että rantakankailla on lukuisia erotusaitapaikkoja, vasanleikkopaikkoja ja tokanpitopaikkoja.

Nämä maat elättävät poron ja poronhoidon tärkeänä osana paliskunnan kokonaisuutta.

Kaivos aiheuttaa erilaisia lisätoita ja kustannuksia paliskunnalle. Näitä aiheutuu porotöiden vaikeutumisesta, porojen hakemisesta kauempaa paliskunnan alueelta ja naapuripaliskunnista sekä porojen lisääntyvästä ruokinnasta. Kaikki nämä lisäävät paliskunnan ja poronhoitajien kustannuksia ja vähentävät poronhoidon kannattavuutta. Kaivos aiheuttaa jatkuvan, huomattavan työtaakan paliskunnan hallinnolle.

Kaivos aiheuttaa paliskunnassa suurta henkistä taakkaa ja epävarmuutta tulevaisuudesta. Uhkakuvia, stressiä, huolta elinkeinon kannattavuudesta ja epävarmuutta investointeihin: ei uskalleta panostaa, jos kaikki valuukin hukkaan. Elinkeino näivettyy, sen elinvoimaisuus kärsii. Tämä kaikki johtaa siihen, etteivät nuoret välttämättä halua jäädä elinkeinon, minkä vuoksi elinkeinon jatkuvuus kärsii. Kaivosyhtiö ei kompensoi alueen alkuperäiselle elinkeinolle aiheuttamaansa haittaa täysimääräisesti.

YVA-ohjelma ja selostus

YVA-ohjelmassa kerrotaan lyhyesti alueen nykytilasta. Siinä ei kerrota tarkemmin paliskunnan tilannetta soranottoon suunnitelluilla alueilla tai kaivostoiminnan nykyisistä vaikutuksista poronhoidolle. Esitettyyn karttaan on merkitty paliskuntien kämpät, mutta ei erotusaitapaikkoja tai muita rakenteita. Ne olisivat paljon olennaisemmat poronhoitotöihin kohdistuvien vaikutusten näkökulmasta. Samoin porojen laidunkierron kulkusuunnat ja porojen kuljetusreitit vaikutusalueen erotusaitoihin ovat olennaisia asioita esittää. Kartta-aineistossa on päivitystarvetta. Paliskunta päivittää aineistoa tarvittavilta osin ja se toimitetaan konsultille.

Hanke vaikuttaa koko paliskuntaan. YVA-selostuksessa tulee kuvata paliskunnan, hankealueen ja lähialueiden poronhoidon nykytila perusteellisemmin. Poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida asianmukaisesti ja pätevän asiantuntijan toimesta. Tehtävään valitun vaikutusten arvioijan asiantuntemus poronhoidosta ei ole tiedossa. Mieluiten hankeryhmään tulisi ottaa joku alueen poronhoitaja kertomaan vaikutuksista ja mitä niistä seuraa. Arviointi tulee tehdä paitsi

vaihtoehtojen alueilla, myös niiden lähialueella ja paliskuntatasolla. YVA:ssa tulee arvioida vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunnukseen ja laidunkiertoon, vaikutukset poronhoitotoimintaan ja rakenteisiin, vaikutukset porotalouteen ja sosiaaliset vaikutukset. Lisäksi tulee arvioida liikennevahinkojen ja muita mahdollisia vahinkoja. YVA:n vaikutusten arvioinnissa tulee tehdä kokonaisvaikutuksen arviointi käynnissä olevan Kevitsan kaivostoiminnan kanssa, koska soranotto olennaisesti liittyy kaivostoimintaan ja sen lopettamiseen, muuten sitä ei tehtäisi. Myös hankkeen yhteisvaikutukset mahdollisen Sakatin kaivoksen kanssa tulee arvioida. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia paikkatieto-, osallistamis- ja muita menetelmiä sekä hyödyntää pohjoismaista tutkimusta kaivostoiminnan ja muun maankäytön vaikutuksista poronhoitoon (esim. Skarin & Åhman 2014, Klackar Larsen ym. 2021a, Kløcker Larsen ym. 2021b). Arvioinnin seurauksena tulee esittää ja toteuttaa lieventämiskeinoja haittojen estämiseksi ja vähentämiseksi. Natura 2000 -alueiden osalta tulee tehdä Natura-arvioinnit asianmukaisin menetelmin. Mikäli vaikutuksia Natura-alueille todetaan, hanketta ei saa toteuttaa.

Paliskuntaa on osallistettu YVA-ohjelman laatimisen aikana neuvottelussa. Myös yhden PHL 53 §:n mukaiset neuvottelut on suunniteltu käytävän YVA-selvitysten valmistuttua. Neuvotteluita viranomaisten kanssa ja vuoropuhelua yhtiön ja paliskunnan välillä tulee käydä niin paljon kuin tarpeellista on, eikä sitoa etukäteen asiaa yhteen neuvotteluun. Neuvottelut tulee käydä sellaisessa vaiheessa, että niillä on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa vaikutusten arvioinnin lopputulokseen sekä vaikutusten lieventämis- ja seurantakeinoihin. Paliskunnalle tulee antaa riittävän aikaisin etukäteen neuvottelussa käytettävät aineistot, jotta niihin ehtii perehtyä ja jotta niihin voi ottaa kantaa.

Hankkeen vaihtoehdot ja vaikutusten lieventäminen

Hankkeen suunnittelussa ja toteutuksen aikana tulee aktiivisesti etsiä yhteistyössä paliskunnan kanssa keinoja haitallisten vaikutusten estämiseen ja lieventämiseen. Esimerkiksi toiminnan häiriö- ja pölyvaikutuksia tulee estää kaikin keinoin.

Oraniemen paliskunnan mielestä paras vaihtoehto hankkeelle olisi VEO. Paliskunta esittää, että kaivosyhtiö selvittää peittämiseen tarvittavan soran tuomisen tyhjien malmirekkojen paluukuormassa poronhoitoalueen ulkopuolelta. Mikäli soran ottoon kaivoksen lähialueelta päädytään, hankkeessa tulee hakea toteutusvaihtoehtoja, jotka eivät aiheuta lisää laidunmenetyksiä ja muuta haittaa alueen poronhoidolle. Myös muita, kuin YVA-ohjelmassa esitettyjä vaihtoehtoja on vielä syytä tarkastella. Nämä ovat mahdollisimman lähellä kaivosta eli nykyisen porotyhjiön sisällä. Tällöin myös kuljetukset ja pöly aiheuttaisivat pienimmän haitan. Myös VT 4 varressa olevan suoja-aidan tien puolella olisi mahdollisesti alueita, mistä soranotto ei haittaisi poroja.

Toiminnan vaihteellisuus tulee suunnitella tarkasti niin, etteivät kaikki alueet ole yhtä aikaa auki. Kulloinkin käytettävää aluetta tulee avata vähitellen. Soranajo tulee ajoittaa talvelle, jolloin porot ovat tokissa lisäruokinnan piirissä. Tällöin ei tulisi liikennevahinkoja ja myös pölyäminen teiden ympäristöön olisi vähäisintä, kun tiet ovat jäässä. Etenkään porojen vasoma-aikaa ei saa häiritä vasoma-alueilla.

Soranottoalueet tulee muotoilla sellaisiksi, ettei niistä ole vaaraa eläimille. Alueilla ei saa olla jyrkkiä törmäyksiä. Soranottoalueet tulee aidata kunnollisella aidalla, jotta hirvasporot eivät pääse niille ja joudu vahingoille alttiiksi ja toiminnan haittoiksi. Alueet tulee maisemoida välittömästi soran oton loppumisen jälkeen turvallisiksi eläimille ja ihmisille. Niille ei saa jäädä jyrkkiä kaivantoja. Kaikki pintamaat, joita alueilla kaivetaan sivuun, tulee käyttää alueiden maisemointiin. Alueet tulee palauttaa porolaitumiksi eli istuttaa puita ja kylvää pohjamaahan jäkälää, jotta laitumet alkavat elpymään mahdollisimman pian.

Mikäli soranotto toteutuu alueella Mr10, paliskunnan Vaikonseljän laidunkiertoaikaa tulee siirtää, jotta aidan toimivuus turvataan. Veräjiä on turha rakentaa, sillä niiden toimivuus on epävarmaa. Siirron kustannukset tulee korvata paliskunnalle. Myös Vaikonseljän kämpän ja paimentopaikan siirto alkaa olla ajankohtainen. Siirron kustannukset tulee korvata paliskunnalle täysimääräisesti.

Hankkeen pitkäkestoisuuden vuoksi voidaan katsoa, että siitä aiheutuu poronhoidolle pysyvä haitta. Kaivoksen ja hankealueiden sulkemisen

jälkeen kestää vuosikymmeniä ennen kuin ne palautuvat ja kaikki alueet eivät palaudu lainkaan.

Paliskunnan kanssa tulee sopia vuotuisista korvauksista, joilla kompensoidaan sille aiheutuvat haitat, vahingot, lisätyöt ja menetykset täysimääräisesti. Hankkeen vaikutuksia poronhoidolle tulee seurata vuosittain yhteistyössä paliskunnan kanssa. Tätä varten tulee perustaa työryhmä. Jos muutoksia tai haittoja havaitaan, niitä tulee pyrkiä vähentämään ja kompensoida välittömästi.

Kevitsan kaivos aiheuttaa jo nyt huomattavaa haittaa Oraniemen paliskunnan poronhoidolle. Aiemmissa viranomaismenettelyissä on määrätty seuraamaan vaikutuksia poronhoidolle. Niissä on myös katsottu, että aiheutuneet vahingot tulee korvata ja sopimus haittojen korvaamisesta paliskunnalle uudistaa. Tätä ei ole edelleenkään tapahtunut. Kaivoksen vaikutuksia on seurattu yli vuosikymmen. Haitallinen vaikutus laitumiin ja porojen laiduntamiseen ei ole ohimenevää. Kaivostoiminnasta on aiheutunut paliskunnalle pysyvä, laaja-alainen haitta. Suunniteltu moreenin otto laajentaa tätä haittaa merkittävästi entisestään. Tilanne on paliskunnan näkökulmasta kestämaton.

4.2.4 Sattasniemen paliskunta 22.6.2021

Lausunto sisältää osittain edellä Paliskuntain yhdistyksen lausunnossa esitettyjä asioita.

Maita hallinnoi Metsähallitus. Lain Metsähallituksesta (234/2016, 6 §) mukaan: "Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojele on sovittava yhteen saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa tarkoitetulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet täytetään."

Kaivostoiminnan ja soranoton vaikutukset

Paliskunnalla on pitkä kokemus kaivostoiminnasta ja sen vaikutuksista alueellaan. Yli puolet paliskunnan pinta-alasta on malminetsintävarausten ja -lupien peitossa. Pahtavaaran kultakaivos

sijoittuu paliskuntaan. Sen vaikutuksia poronhoidolle ovat laidunten suora menetys ja laajempi epäsuora menetys, poronhoitotöiden lisääntyminen, poroille tapahtuneiden onnettomuuksien lisääntyminen kaivoksella ja sen lähialueella, mukaan lukien lisääntyneen liikenteen aiheuttamat porokolarit, sekä mahdolliset porojen terveyteen ja lihan laatuun aiheutuvat vaikutukset. Pahtavaaran kaivos on vaikeuttanut poronhoitotöitä, ja kaivoksen vieressä sijaitseva entinen paliskunnan pääerotuspaikka on jäänyt vähemmälle käytölle. Tämä on aiheuttanut lisätöitä ja kustannuksia paliskunnalle. Pahtavaaran kaivosyhtiö tekee aktiivista malminetsintää Sattasniemen paliskunnan alueella ja todennäköisesti avaa jälleen kaivostoimintaa jossakin vaiheessa. Kaivosyhtiön johtajan mukaan YVA:n valmistelu uuden kaivoksen avaamiseksi Ikkarin alueelle on aloitettu.

Kaivostoiminta Kevitsassa aiheutti sen, että paliskunnan itäreunalla sijaitsevalla VT 4:llä raskas liikenne lisääntyi. Paliskunta oli pakotettu rakentamaan esteaita tien varteen, jotta porokolareita saatiin vähennettyä ja estettyä. Tästä aiheutunutta kustannusta ei ole koskaan kompensoitu paliskunnalle. Paliskuntaa ei myöskään aikanaan osallistettu Kevitsan YVA-menettelyyn, eikä se ole käynyt vuoropuhelua kaivosyhtiön kanssa ennen tätä YVA:a.

Paliskunnassa on myös muuta maankäyttöä, joka on vaikuttanut huomattavasti sen toiminta- ja kehittämisedellytyksiin. Paliskunnan parhaat talvilaidunalueet ovat jo aikanaan jääneet vesivoiman tuotantoon tarkoitettujen tekoalaiden alle. Metsätaloutta harjoitetaan laajoilla alueilla. Sodankylän taajamasta osa ja Jääkäriprikaatin varuskunta sijoittuvat paliskuntaan. Paliskunnan alueelle sijoittuu energiantuotantoa vesivoiman lisäksi myös tuulivoiman muodossa.

Kevitsan moreenin oton aloittaminen aiheuttaisi haittaa Sattasniemen paliskunnalle ainakin laidunten vähenemisen ja pirstoutumisen, liikenteen ja soranotto toiminnan aiheuttaman pölyämisen, liikennevahinkojen sekä laidunkierron vaikeutumisen tai estymisen kautta. Myös poronhoitotyöt voivat vaikeutua ja lisääntyä. Hanke sijoittuu paliskunnan kevätlaitumille, missä poroja myös vasoo. Porovaatimet muodostavat 80 % porokarjasta ja ovat erityisen herkkiä häiriölle kevättalvella, vasoma-aikana ja pienten vasojen kanssa

kesällä. Tästä on laajasti pohjoismaista tutkimusta (esim. Skarin & Åhman 2014). Alue on tällä hetkellä rauhallinen, eikä metsäautotiellä juurikaan ole liikkujia. Tiellä ei ole talvikunnossapitoa eli sitä ei yleensä pidetä auki talvella. Paliskunnan porojen laidunkierto on etelä-pohjoissuuntaista. Keväällä porot kulkevat pohjoiseen vasomamailleen ollessaan viimeisillään tiineenä. Hankkeessa suunniteltu itä-länsisuuntainen vilkas (jopa 110-140 autoa/vrk) raskasliikenne sijoittuu poikittain porojen laidunkierron reitille, läpi lähes koko kevätlaidunalueen. Erityisesti alueet 37 ja 38 ovat kaukana paliskunnan reunalta (linnuntietä 15 km), keskellä laidunmaita ja liikenne niille aiheuttaisi poroille häiriötä, katkaisisi laidunkierron ja aiheuttaisi porokolareita. Syystalvella aurattuna oleva tie puolestaan houkuttaa pohjoisesta etelään palavia poroja kulkemaan sitä pitkin vääraan suuntaan, kohti VT 4:sta. Tämä lisää suuresti porokolareiden riskiä niin metsäautotiellä kuin valtatielläkin. Lapin ELY-keskuksen selvityksen mukaan raskas liikenne aiheuttaa kaksinkertaisen määrän porovahinkoja verrattuna muuhun liikenteeseen. Vt. 4 varressa on porovahinkojen estämiseksi valtatiellä tarkoitettu aita. Aidassa on porttiveräjä, jonka kiinni pysyminen on ehdottoman tärkeää. Porojen kulkeminen vääraan suuntaan aiheuttaa myös paliskunnalle lisää töitä ja kustannuksia, kun porot eivät laskeudu etelään laidunkierroaidan varteen, missä suurin osa poroista käsitellään erotusaidoissa syksyllä ja syystalvella. Poroja täytyy hakea erikseen muualta ja niiden kunto heikkenee, mitä kauemmaksi talveen erotukset venyvät.

Laidunkierto on paliskunnan vahvuus ja etu. Paliskunnan keskinen ja pohjoinen Pomokairan alue lähiympäristöineen on rauhallista ja alueen merkitys poronhoidolle on erittäin suuri. Siellä ei ole teollista maankäyttöä, ei poikki kulkevaa liikennettä tms., joka estäisi tai vaikeuttaisi laidunnusta tai laidunkiertoa. Kun porot löysätään syksyllä erotuksista laidunkierroaidan alapuolelle, ne joudutaan pian ottamaan kotiaitoihin lisäruokinnan piiriin, koska laidunalueella ei ole tilaa muun maankäytön vuoksi. Jos porojen laidunkierto estyy tai muuttuu niin, että ne jäävät hankealueen alapuolelle keväällä, laitumet kuluvat siellä normaalia enemmän. Jos taas syksyllä hankealueen yläpuoliset porot jäävätkin tulematta etelään, laitumet kuluvat siellä. Lisäksi pohjoisosassa paliskuntaa ei voida käsitellä poroja, koska siellä ei ole

tarvittavia rakenteita, teitä tms. Syksyllä on kriittistä saada teurasporot ajoissa pois eloporojen seasta parhaassa kunnossa painavimmillaan, jolloin lihan määrä ja laatu on paras ja toisaalta pois laitumia kuluttamasta.

Hankealueen laitumet ovat myös kesälaidunkäytössä ja syyslaidunkäytössä. Syksyllä porot rykivät ja laiduntavat sieniä soranottoon suunniteltujen alueiden kangasmailla. Yhteensä hankkeessa on Sattasniemen puolelta noin 270 ha kangasmaita. Kesällä vaatimet pikkuvasoineen ovat aavoilla soranottoalueiden ympärillä ja todennäköisesti häiriintyvät herkästi ihmistoiminnasta. Soranottoalueiden läheisyydessä on poronhoidon rakenteita. Näätäselän kesämerkintäaita on alueiden 37 ja 38 vieressä. Tällä hetkellä aita ei ole käytetty, mutta minä tahansa kesänä se voidaan ottaa uudestaan käyttöön, mikäli tilanne sitä vaatii. Porot kerätään siihen alueita ympäröiviltä aavoilta. Vasanmerkintäaidan käyttö ei ole mahdollista, jos viereen avataan soranottoalue. Lähellä alueita 37 ja 38, muutaman kilometrin päässä länteen, on Hirvilauttasen erotusaita. Erotusaidalle tuodaan poroja soranottoon suunnitelluilta alueilta ja muilta syyslaidunalueilta. Hirvilauttasen aidan käyttö vaikeutuu, jos poroja ei saada aitaan häiriön vuoksi. Tästä seuraa lisätoita ja kustannuksia. Noin 90 % paliskunnan laidunkierroaidan eteläpuolisista talvilaidunmaista on malminetsintälupien peitossa. Paliskunta on huolissaan toiminnan vaikutuksista ja etsinnän seurauksista. Toisaalta paliskunnan pohjoisosa, Pomokaira ympäristöineen, on vielä erämaista, rauhallista aluetta ja siellä ei ole kairan poikki menevää liikennettä eikä teollista maankäyttöä. Paliskunta ei hyväksy näiden alueiden muuttamista teolliseen maankäyttöön. Paliskunnalla on suunnitelmia laidunkierroaidan pohjoispuolisten alueiden ottamisesta porojen paimennuskäyttöön entistä enemmän. Tähän on syynä kova maankäyttöpaine laidunkierroaidan eteläpuolella ja paliskunnan halu kohtuullistaa poronhoidon kustannuksia. Lisäksi vuonna 2019 päättynyt MMM:n porolukutyöryhmä edellyttää paliskunnilta laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmien tekemistä. Niiden toimenpiteenä tulee esittää suunnitelma paliskunnan järjestämästä laidunkierrosta. Sattasniemen paliskunnalla on toimiva laidunkierro, joka on paliskunnalle mittaamattoman arvokas. Sitä ei saa katkaista tai häiritä muulla

maankäytöllä. Hanke pilaa paliskunnan suunnitelmat laidunkierron vaalimisesta ja porojen laidunnuksen tukemisesta paimentamalla. Niiden merkitys vain kasvaa muun maankäytön jatkuvasti vallatessa alaa paliskunnan eteläisissä osissa.

Ympäristövaikutusten arviointi

YVA-ohjelmassa kerrotaan vain lyhyesti alueen poronhoidon nykytilasta. Siinä ei kerrota tarkemmin paliskunnan tilannetta koko paliskunnassa ja soranottoon suunnitelluilla alueilla tai kaivostoiminnan ja muun maankäytön nykyisistä vaikutuksista poronhoidolle. Esitettyyn karttaan on merkitty paliskuntien laidunalueita ja kämpät, mutta ei erotusaitapaikkoja tai muita poronhoidon rakenteita (laidunkiertoaitoja tms.). Ne olisivat paljon olennaisemmat poronhoitoon ja poronhoitotöihin kohdistuvien vaikutusten näkökulmasta. Myöskään porojen laidunkierron suuntia tai kuljetusreittejä ei esitetä. Paliskunnan paikkatietoaineisto ei kaikelta osin vastaa nykytilannetta. Paliskunta voi päivittää aineistoaan kesälomakauden jälkeen ja toimittaa sen selvittäjälle.

YVA-selostuksessa tulee kuvata paliskunnan, hankealueen ja lähialueiden poronhoidon nykytila ja toiminta huomattavasti perusteellisemmin, kuin mitä se nyt on. YVA-menettelyssä tulee arvioida laajasti poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset, niin hankkeen lähialueella kuin koko paliskunnankin tasolla. Hankkeessa tulee arvioida liikenteen, pölyn, melun ja muun häiriön aiheuttamat vaikutukset porojen laitumiin, laidunkiertoon ja laidunnukseen sekä poronhoitotöihin ja poronhoidon rakenteisiin. Liikenne- ja muut vahingot tulee arvioida. YVA:ssa tulee arvioida Kevitsan kaivoksen aiheuttama kokonaisvaikutus Sattasniemen poronhoidolle, sillä moreenin otto liittyy olennaisesti kaivostoimintaan: ilman kaivosta, sitä ei aloitettaisi. Myös toiminnan yhteisvaikutukset Pahtavaaran sekä mahdollisten Sakatin ja Ikkarin kaivosten kanssa tulee arvioida. Yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös muu maankäyttö sekä malminetsintätoiminta paliskunnassa. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia paikkatieto-, osallistamis- ja muita menetelmiä sekä hyödyntää pohjoismaista tutkimusta kaivostoiminnan ja muun maankäytön vaikutuksista porojen laiduntamiseen ja poronhoitoon.

(esim. Skarin & Åhman 2014, Kløcker Larsen ym. 2021a, Kløcker Larsen ym. 2021b). Moreeninottotoiminasta aiheutuvan pölyn, melun ja muun häiriön vaikutus läheiselle Pomokairan Natura 2000 -alueelle tulee arvioida asianmukaisella Natura-arvioinnilla.

YVA-arvioinnissa tulee etsiä haittojen estämis- ja lieventämiskeinoja yhteistyössä Sattasniemen paliskunnan kanssa. Haittojen estämiskeinot tulee esittää YVA-selostuksessa. Hankkeen seurannassa tulee seurata myös poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia ja pyrkiä reagoimaan ennalta arvaamattomiin haittoihin niiden ilmetessä.

YVA-menettelyn alussa kaivosyhtiö ja konsultti ovat tavanneet paliskuntaa. Paliskunnan haastatteluita vaikutusten arvioimiseksi tulee jatkaa selvityksen edetessä. Paliskunnan kanssa on aiottu järjestää PHL 53 §:n mukainen neuvottelu. Neuvottelu tulee järjestää sellaisessa vaiheessa selvityksiä, että siinä on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa selvityksen lopputulokseen. Neuvottelun aineistot tulee lähettää hyvissä ajoin, jotta niihin on mahdollista perehtyä ja ottaa kantaa.

Jos hanke toteutuu ja moreenin ottotoiminta alkaa vasta pitkän ajan päästä, tulee varmistaa, että vaikutusten arviointi- ja haittojen estämiskeinot ovat ajan tasalla. Esimerkiksi paliskunnan poronhoidon tilanne on voinut muuttua.

Hankkeen vaihtoehdot ja haittojen estäminen

Hankkeen vaihtoehto VE 0 olisi poronhoidon kannalta paras.

Hankealueet 37 ja 38 sijoittuvat melkein keskelle paliskuntaa.

Sattasniemen paliskunta ei hyväksy moreenin ajoa Pomokairan reunalta, keskeltä sen arvokkaimpia laidunalueita, joita sillä ei kerta kaikkiaan ole varaa menettää. Jos porojen laidunkierto katkeaa tai estyy, kyseessä on huomattava haitta poronhoidolle, ja hanke on laitton PHL 2 §:n mukaisesti. Hankkeen vaikutus ulottuisi koko paliskuntaan.

Mikäli hanke toteutetaan, hankkeen toteuttamisvaihtoehtoista vaihtoehto VE 1 olisi vähiten haitallinen Sattasniemen paliskunnan poronhoidolle. Moreenin otto tulee suunnitella mahdollisimman läheltä Kevitsaa, erämaisille alueille sijoittuvan toiminnan sijaan, jolloin sen häiriö, haitat ja hiilijalanjälki jäisivät mahdollisimman pieniksi. Myös kaivoksen omista prosesseista/alueista peittomaiden ottaminen tulee

selvittää. Myös kaivosta lähellä olevien yksityismaiden moreenin oton mahdollisuudet tulee kartoittaa: olisi asiallista, että hyötyä kaivoksen peittämisestä jäisi myös paikallisille eikä vain valtiolle, samalla kun haitat jäävät paikallisten toimijoiden ja asukkaiden kärsittäväksi.

Mikäli hanke toteutuu Sattasniemen alueella, hankkeen suunnittelussa tulee etsiä paliskunnan kanssa yhteistyössä keinoja haitallisten vaikutusten estämiseen ja lieventämiseen. Tällaisia ovat toiminnan sijoittaminen vähemmän haitallisille alueille. Maa-aineksen ottoaluetta tulee avata vaiheittain, jotta laajoille alueille jää suojaavaa puustoa. Muutenkin pölisemistä tulee estää niin soranotto paikalla kuin liikenteessäkin. VT 4 varressa olevan poroesteaidan kiinnipysyminen on erittäin tärkeää: porot eivät saa kulkeutua valtatielle vilkkaan liikenteen sekaan. Tähän on olemassa eri tekniikoilla toimivia veräjäratkaisuja ja liiketunnistimella toimivia pelokkeita. Mikäli moreenin ottaminen alkaa, kaivosyhtiön tulee huolehtia siitä, että sen koko ketju kaivokselta sora-ainetuotolle toimii vastuullisesti: porojen päälle ei saa ajaa, loukkaantuneista poroista tulee ilmoittaa, poroaidan veräjien kiinnipysyminen tulee varmistaa. Koko ketjun tulee olla sertifioitu vastuulliseen tuotantoon ja toimintaan. Maa-aineksenottoalueet tulee maisemoida heti toiminnan loputtua. Alueille ei saa jättää jyrkkiä kaivantoja. Alueiden merkitsemiseen ei saa käyttää naruja tai lippusiimoja, jotka tarttuvat sarviin ja ovat vaarallisia poroille. Mikäli aluetta on tarpeen merkitä, tulee se aidata kunnollisella aidalla.

Toiminnan loputtua alueet tulee ennallistaa porolaidunkäyttöön eli istuttaa niille puita ja kylvää pohjakerrokseen jäkälää, jotta laitumet alkavat palautumaan nopeammin.

Mikäli maa-ainestenottotoiminta alkaa ja siitä aiheutuu vahinkoja, haittoja tai menetyksiä Sattasniemen paliskunnalle, ne tulee kompensoida.

4.2.5 Lapin maakuntamuseo 23.6.2021

Lapin maakuntamuseo lausuu asiasta museolain (314/2019) 7 §:n mukaisena alueellisena vastuumuseona toimialojensa (arkeologia & rakennettu kulttuuriympäristö) osalta.

Arkeologia

Ohjelmassa todetaan sivulla 96 ettei ottoalueiden välittömässä läheisyydessä sijaitse suojeltuja tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita. Todellisuudessa, koska ottoalueita ei ole arkeologisesti inventoitu, ei hankkeen vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön voida nykytiedon valossa arvioida. Hankealueilla tulee YVA-menettelyn yhteydessä teettää arkeologiset inventoinnit.

Rakennettu kulttuuriympäristö

YVA-ohjelmassa ei ole tunnistettu valtakunnallisesti tai paikallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta merkittäviä kohteita, vaikka ohjelman mukaan vaikutukset aiotaan arvioida myös kulttuuriympäristöihin ja maisemiin. YVA-menettelyn yhteydessä tulee tunnistaa alueen rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman kohteet sekä arvioida suunnitellusta maanotosta niihin mahdollisesti kohdistuvia vaikutuksia.

4.2.6 Metsähallitus 24.6.2021

Metsähallituksen asema lausunnonantajana: Metsähallitus antaa lausuntonsa YVA ohjelmasta valtion maa- ja vesialueiden haltijana ja hoitajana. Mahdolliset ottoalueet sijaitsevat lähes kokonaan Metsähallituksen hallinnassa olevilla alueilla. Hankkeen vaikutusalueella on Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnassa olevat Koitelaisen ja Pomokairan Natura 2000 -alueet. Ympäristöministeriön tulosohjauksessa uhanalaisista petolinnuista Metsähallituksen erityisvastuulla ympäristöhallinnon välisessä vastuunjaossa on valtakunnallisesti maakotkan, muuttohaukan ja tunturihaukan seuranta. Lisäksi Metsähallitus vastaa merikotkan seurannasta entisen Oulun ja Lapin läänien alueella. Metsähallitus osallistuu näiden lajien osalta suojelutoimiin yhdessä muiden ympäristöviranomaisten kanssa.

Tiedot hankkeesta: Metsähallitus kiinnittää huomion siihen, että YVA-ohjelmassa on suunnitelma-alueen ja ottamisalueen lisäksi käytetty mm. kartoissa termiä ”hankekohteet”. Hankekohteiden rajaukset

poikkeavat suunnitelma-alueista. Esimerkiksi alueen Mr 10 rajaus kuvassa 7 (s. 26) poikkeaa kuvassa 36 (s. 80) esitetystä rajauksesta. Arvioinnissa käytettävää terminologiaa on syytä yhdenmukaistaa.

Suunnitelma-alue Mr 38: Alueella Mr 38 on laaja Luonnonvarakeskuksen pysyvä metsätutkimuksen koealue, joka kattaa lähes puolet alueen pinta-alasta (ks. liite 1). Alueen käyttömahdollisuudet ovat täten tällä hetkellä rajalliset. Metsähallituksen näkemyksen mukaan alueen mahdollinen käyttöönotto hankkeen mukaiseen tarkoitukseen ja sisällyttäminen ylipäättään hankevaihtoehtoihin edellyttää lausuntoa ja suostumusta Luonnonvarakeskukselta.

Linnustoselvitykset ja vaikutusten arviointi: YVA-ohjelmassa ei ole tunnistettu maa-ainestenottoalueiden vaikutusalueiden linnustollisia arvoja. Maa-ainestenottoalueet Mr 37, Mr 38, Mr 32, Mr 10 ja Mr 17 sijaitsevat Pomokaira-Koitelaisenkairan IBA-alueen (kansainvälisesti tärkeän lintualueen) välittömässä läheisyydessä. Lisäksi Kuopsusaapa (alueiden Mr 37 ja Mr 38), Takaltama-aapa (alueen Mr 32) ja Satojärvi (alueen Mr 17) on tunnistettu maakunnallisesti arvokkaiksi linnustoalueiksi (ns. MAALI-alueet). Maa-ainestenottoalueiden sijainti arvokkaiden lintualueiden välittömässä läheisyydessä korostaa vaikutusalueiden linnuston asianmukaista selvittämistä sekä vaikutusten arviointia. Ottotoiminnan lisäksi myös kuljetuksesta linnustolle aiheutuvat melu- ja häiriövaikutukset tulee arvioida asianmukaisesti. Erityisesti on syytä kiinnittää huomioita uhanalaisille petolinnuille aiheutuviin vaikutuksiin.

Kasvillisuusselvitykset ja vaikutusten arviointi: Kasvillisuutta koskevassa nykytilan kuvauksessa on hyödynnetty mm. Kevitsan kaivoksen YVA-menettelyä ja sen erillisselvityksiä. Metsähallitus muistuttaa, että edellä mainittujen aineistojen kattavuuteen ja riittävyyteen esimerkiksi uhanalaista lajien osalta tulee suhtautua varauksella, koska alueelta on löytynyt merkittäviä lajiesiintymiä vasta YVA-menettelyn jälkeen.

Koska maa-ainestenottoalueiden lähialueilla on ravinteisia lettoja, tulee varmistua siitä, että inventoijilla on riittävästi kokemusta lettojen uhanalaisen sammallajiston tunnistamisesta. Kasvillisuusselvityksissä

tai niitä koskevissa raporteissa tulisi lajihavaintojen lisäksi esittää myös inventoijien kulkemat kartoitusreitit, jotta luonnonsuojeluviranomaiset voivat varmistua siitä, että inventoinnit on toteutettu kattavasti ja riittävällä tarkkuudella.

Natura-arviointi: Kappaleessa 12.3.4 todetaan, että Natura-alueisiin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan erillisellä luonnonsuojelulain mukaisella Natura-arvioinnilla. Tämä ei kuitenkaan liene hankkeesta vastaavan tarkoituksena, sillä ennakkoneuvottelussa sai käsityksen, että Natura-arviointi toteutetaan YVA-menettelyn yhteydessä luonnonsuojelulain (1096/1996, LSL) 65.4 §:n mukaisesti. Natura-arvioinnissa erityistä huomioita tulee kiinnittää yhteisvaikutusten arviointiin Kevitsan kaivoksen kanssa sekä melun ja häiriön että mahdollisten kasvillisuusvaikutusten osalta. On tarpeen huomioida muun muassa se, että Kevitsan kaivoksen tarkkailuohjelman mukaisessa kasvillisuusvaikutusten seurannassa (Eurofins Ahma Oy: Boliden Kevitsa Oy - Kaivoksen kasvillisuusvaikutusten seuranta vuonna 2018, 26.2.2019) on havaittu muutoksia kaivoksen lähialueiden soiden kasvilajiston koostumuksessa ja peittävyyksissä.

4.2.7 Fingrid Oy 28.6.2021

Yleistä

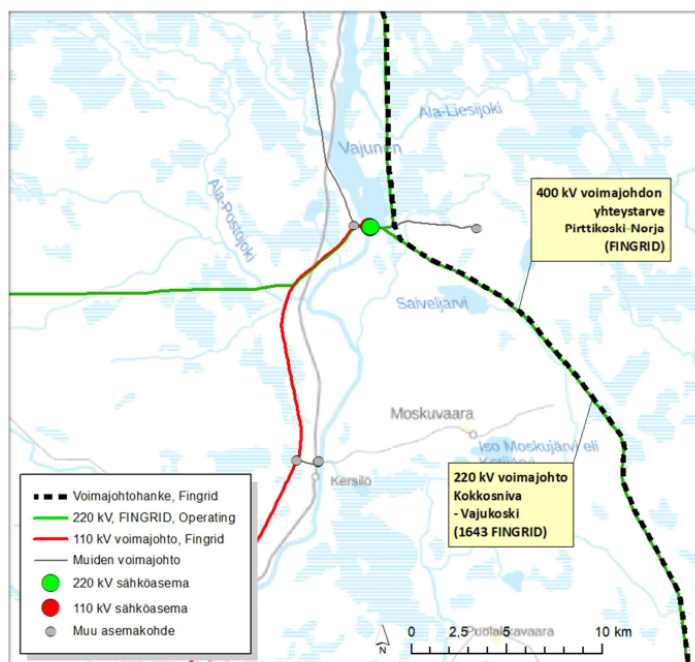
Fingrid Oyj on valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö, joka vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta sähkömarkkinalain perusteella sille myönnetyn sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiön on hoidettava sähkömarkkinalain edellyttämät velvoitteet pitkäjänteisesti siten, että kantaverkko on käyttövarma ja siirtokyvyltään riittävä.

Fingrid Oyj:n voimajohdot ovat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 22 § tarkoittamia voimajohtoja, joilla on energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys. Lisäksi kantaverkon voimajohtohankkeet ovat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) (MRL 22 §, VNp 14.12.2017) mukaisia hankkeita, joilla on energiaverkon kannalta laajempi kuin maakunnallinen merkitys.

Boliden Kevitsa Mining Oy moreeniottoalueet

Hankealueella on Fingridin 220 kV (kilovoltin) voimajohto Kokkosniva - Vajukoski (kuva1). YVA-menettelyn ottoalueista voimajohtoa sivuavat kohteet mr18 ja mr 21. On huomattava, että 220 kV Kokkosniva - Vajukoski reitti on myös kehitettävä voimajohtoyhteys, sillä pidemmällä aikavälillä kantaverkon kehittämisessä varaudutaan uuteen 400 kV voimajohtoon, Pirttikosken ja Norjan välillä. Fingrid on tehnyt hankkeesta Pohjois-Lapin maakuntakaavoitusta palvelevan taustaselvityksen kesällä 2017 (luonnos).

Uusi 400 kV voimajohto sijoittuu alustavan suunnittelun pohjalta Fingridin 220 kV Kokkosniva - Vajukoski rinnalle, mutta reitti tarkentuu aikanaan mahdollisessa YVA-menettelyssä. 400 kV voimajohtohankkeen jatkosuunnittelussa tarkastellaan esiinnousseet maankäytön erityiskohteet, ja tarpeen mukaan määritellään mahdollisuudet lieventää haittavaikutuksia voimajohtopylväiden sijoitussuunnittelulla ja muilla teknisillä ratkaisilla. Yleensä kohde voidaan ottaa suunnittelussa huomioon niin, ettei nykyiseen tai suunnitteilla olevaan kaivostoimintaan uudella voimajohtolla ole merkittävää vaikutusta.

Kuva 1. Fingridin voimajohdot YVA-menettelyn hankealueella.

Maa-aineksen otto ja voimajohdot ovat yleensä yhteensovitettavissa teknisen suunnittelun keinoin ilman merkittäviä haasteita.

Voimajohtopylvään läheisyydessä tapahtuvaan soran, hiekan tai kiviaineksen tarvitaan kuitenkin Fingridin lupa risteämälausunnon kautta. Louhintaa ja murskausta ei saa suorittaa eikä alueelta mahdollisesti hakattavaa puustoa saa varastoida voimajohdon johtoalueella. Sama koskee myös maa-ainesten läjitystä johtoalueelle. Maa-aineksenoton toiminnot eivät saa vaikeuttaa voimajohdon kunnossapitoa eivätkä vaarantaa sähköturvallisuutta. Varsinkin maansiirtokoneilla liikuttaessa voimajohdon läheisyydessä on noudatettava varovaisuutta ja annettavia ohjeita.

Maa-aineksen otosta ja muusta voimajohdon läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Lausuntopyynnön voi lähettää osoitteeseen Fingrid Oyj, Risteämälausunnot, PL 530, 00101 Helsinki tai sähköpostilla risteamalausunnot@fingrid.fi.

Fingrid Oyj:llä ei ole muuta kommentoitavaa arviointiohjelmasta. YVA:n osalta hankkeessa yhteyshenkilönä toimii Mika Penttilä puh. 030 395 5230.

4.2.8 Arktisen Lapin ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojeluviranomainen toteaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, että ohjelma sisältää pääosin ne seikat, joita arviointiselostusta varten tulee selvittää. Ohjelmatekstistä saa selkeän kuvan YVA-selostuksen laatimista varten tehtävistä selvityksistä.

Ympäristönsuojeluviranomaisen mukaan asiassa tulisi kuitenkin kokonaisuudessaan huomioida onko sulkemisrakenteissa mahdollista vähentää moreenin käyttöä ja tehdä sulkemista edes osin jollakin toisella tekniikalla. Asiaa tulisi tarkastella maa-ainesten ja luonnonvarojen kestävä käytön varmistamisen kannalta; onko sulkemistoimenpiteille aidosti muuta mahdollisuutta kuin toteuttaa sulkeminen kokonaisuudessaan moreenilla. Kaivosalueella ei tarvittavaa määrää moreenia ole saatavilla ja lähialueella käytettävissä olevat moreenivarat ovat rajalliset. Moreeninotto on toteutettava yhteensä jopa satojen hehtaarien alueella, koska moreenikerrostuma on alueella varsin ohut.

YVA-ohjelmaan liittyen erityistä huomiota jatkoselvitettävien seikkojen osalta tulee kiinnittää liikenteen aiheuttamiin vaikutuksiin sekä liikenneturvallisuuteen. Valtatie 4 länsipuolelle sijoittuvilta ottoalueilta maa-ainesten kuljettaminen valtatie itäpuolelle sijoittuvalle kaivosalueelle aiheuttaa haasteita liikenteen sujuvuuteen ja liikenneturvallisuuteen valtatie 4:n noin 3,5 kilometrin matkalla.

Liikennemäärät olisivat huomattavat kyseisellä matkalla ja kuljetusliikenne jatkuisi vuosia. Irtokuutioina kuljetettava määrä olisi vuosittain noin 600 000 m³ ja tarkoittaisi tasaisella tahdilla noin 55-70 ajoneuvoa vuorokaudessa edestakaisin. Sulkemistoimenpiteiden on arvioitu kestävän noin vuoteen 2038 saakka. Lisäksi liikenteen aiheuttamat ilma- ja melupäästöt tulee huomioida.

Esitetyt moreeninottoalueet ovat varsin laajoja. Erityistä huomiota tulee kiinnittää ottamistoiminnan vaiheistamiseen. Suurin ottoalue on pinta-alaltaan 155 ha, suunnitelma-alueen ollessa yli 200 ha. Näin laajojen alueiden avaaminen kerralla aiheuttaa mm. pölyhaittoja sekä valumahaittoja kiintoaineksen huuhtoutumisen muodossa. Näin ollen on tärkeää huomioida jatkosuunnittelussa, että ottoalueet otetaan ja jälkihoidetaan vaiheittain eli osa-alueittain.

Lisäksi ympäristönsuojeluviranomainen huomioi, että moreeninoton YVA-hankkeeseen liittyy kiinteästi moreenin hyötykäyttö kaivosalueella. Näin ollen ympäristö- ja vesitalousluvan tulee mahdollistaa maa-ainesten tuonti kaivosalueen kaivoksen ulkopuolelta. Mikäli kaivosalueen ulkopuolelta tuotua moreenia on tarkoitus murskata kaivosalueella, tulee myös tämä seikka olla huomioituna ympäristö- ja vesitalousluvassa.

4.2.9 Sodankylän kunta 28.6.2021

Arviointiohjelman mukaiset moreeninottoalueet (9 kpl) sijoittuvat Kevitsan kaivoksesta alle 30 km etäisyydelle valtatie 4 länsi- ja itäpuolelle. Moreeni on tarkoitus kuljettaa täysperävaunullisilla yhdistelmärekoilla. Valtatie 4 länsipuolelle sijoittuvilta moreeninottoalueilta kuljetus Kevitsan kaivoksen alueelle tulisi vaikuttamaan heikentävästi valtatie 4:n liikenneturvallisuuteen ja

liikenteen toimivuuteen. Liikennöinti tapahtuisi n. 3,5 km matkalla valtatietä pitkin.

Vaikutukset tulee arvioida vaihtoehtojen mukaisesti erityisesti liikenneturvallisuuden, liikenteen toimivuuden, teiden kestävyys sekä melun, pölyn ja tärinän osalta. Sodankylän kunta edellyttää, että YVA-selostuksessa esitetään näiden tekijöiden kannalta toimenpiteitä, joilla lievennetään haitallisia vaikutuksia. Teiden parantamiseen ja järjestelyihin liittyvät toimenpiteet tulisi olla selkeästi esitetty YVA-selostuksessa.

Kunta myös edellyttää, että YVA-selostuksessa tulee arvioida toiminnan suhdetta sekä arvioida vaikutuksia alueiden maankäyttöön ja voimassa oleviin yleiskaavoihin.

Arja Mäkitalo esitti lisäyksenä lausuntoon, että kaivosyhtiö pyrkii hyödyntämään omia prosesseja maa-ainesten sivukivialueilta ja rikastushiekka-alueilta ja mahdollisimman läheltä kaivosta

4.2.10 Väylävirasto 29.6.2021

Väylävirasto toteaa, että liikennemäärien lisäys hankkeen johdosta on melko suuri. YVA-ohjelmassa annettujen tietojen perusteella vaikuttaa todennäköiseltä, että liikennevaikutukset kuuluvat hankkeen merkittävimpiin ympäristövaikutuksiin. Niiden huolelliseen ja kattavaan arviointiin tulee siten panostaa. Arvioinnissa on pyrittävä huomioimaan myös muut alueella tulevaisuudessa tapahtuvat liikennemäärien muutokset.

Jotta liikennevaikutukset saadaan arvioitua luotettavasti, tulee tietyillä tieosuuksilla ja liittymissä varautua tarvittaessa hankkeesta aiheutuvan liikenteen vaikutusten mallintamiseen. Mallinnettavien kohtien tunnistamisen tulee perustua herkkyystarkasteluun sekä nykyisiin ja tuleviin liikennemääriin.

Väylävirasto huomauttaa, että liikennevaikutusten arvioinnin yhteydessä on tarkasteltava vaikutuksia väylien käyttöön, liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen. Liikenneturvallisuuden kannalta erityisesti herkäät alueet on huomioitava. Lisäksi on tarkasteltava mahdollisia väylänpitoon kohdistuvia vaikutuksia. On todettava, voiko hankkeella olla vaikutuksia

esimerkiksi väylien liikennöitävyyteen (liikennekatkokset tms.), väylien kuntoon tai väylien ylläpitoon ja kunnossapitoon.

5 YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

5.1 Tiedot hankkeesta ja vaihtoehtoista

YVA-lain 16 §:n mukaan arviointiohjelman tulee sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta ja hankkeen kohtuullisista vaihtoehtoista.

YVA-asetuksen 3 §:n 1 kohdan mukaan arviointiohjelmassa tulee esittää kuvaus hankkeesta, sen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista, koosta, maankäyttötarpeesta ja hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin, tiedot hankkeesta vastaavasta sekä arvio hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulusta.

YVA-asetuksen 3 §:n 2 kohdan mukaan arviointiohjelmassa tulee esittää hankkeen kohtuulliset vaihtoehdot, jotka ovat hankkeen ja sen erityisominaisuuksien kannalta vartenotettavia, ja joista yhtenä vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen, jollei tällainen vaihtoehto erityisestä syystä ole tarpeeton.

5.1.1 Hankkeen kuvaus ym.

Tiedot hankkeesta vastaavasta

Hankkeesta vastaavaa koskevassa arviointiohjelman kappaleessa 1.1. on kuvattu Boliden Kevitsa Mining Oy:n kaivoksesta yleisiä tietoja sekä tiedot arviointiohjelman laatijoista. Hankkeesta vastaavan, YVA-konsultin ja yhteysviranomaisen yhteystiedot löytyvät kappaleesta 1.3. Tiedot hankkeesta vastaavasta ovat riittävällä tavalla arviointiohjelmassa esitetty.

Hanke, sijainti, koko, maankäyttötarve

Arviointiohjelmassa on kuvattu hanketta ja sen tarkoitusta kappaleessa 2. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeesta ja sen tarkoituksesta saa arviointiohjelmassa esitetystä tiedoista ymmärrettävän käsityksen. Jäljempänä on esitetty kuitenkin yksittäisiä hankekuvauksessa havaittuja tarkistustarpeita.

Ottoalueiden sijainnit on esitetty sekä yleispiirteisellä kaikki ottoalueet esittävällä karttaotteella että yksityiskohtaisemmalla ottoalueittain esitetyillä karttakuvilla. Ottoalueiden yksityiskohtaisemmissa kuvauksissa sijainti on lisäksi esitetty sanallisesti. Etäisyydet kaivokseen on esitetty taulukossa 4. Ottoalueita koskevissa tarkemmissa sanallisissa kuvaksissa on lisäksi esitetty kiinteistöt, joiden alueille ottoalueet sijoittuvat.

Arviointiohjelmassa on useassa kohdassa (s. 14, 16, 20, 24, 26, 27, 29,30,31, 33, 36) mainittu hankkeen sijoittumisesta Metsähallituksen omistamille maa-alueille. Yhteysviranomainen pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että valtion maiden omistusta koskeva tieto tulee arviointiselostuksessa kirjatuksi oikein. Metsähallituksen roolista valtion omistamien maiden haltijana on mainittu myös Metsähallituksen lausunnossa.

Arviointiohjelmassa käytetään kahta erilaista rajausta, hankkeen sijainnin osoittamiseksi: suunnitelma-alueen rajaa ja hankekohteen rajaa. Lisäksi esitetään pinta-aloja suunnitelma-alueille ja ottoalueille. Hankekohteiden rajaukset poikkeavat suunnitelma-alueiden rajauksista. Arviointiohjelman perusteella jää jossain määrin epäselväksi se, tarkoitetaanko ottoalueella hankealuetta. Tähän on kiinnitetty huomiota myös Metsähallituksen lausunnossa, jossa on todettu, että hankekohteiden rajaukset poikkeavat suunnitelma-alueista. Esimerkiksi alueen Mr 10 rajaus kuvassa 7 (s. 26) poikkeaa kuvassa 36 (s. 80) esitetystä rajauksesta. Yhteysviranomainen pyytää arviointiselostusta laadittaessa yhdenmukaistamaan terminologiaa tai rajauksia.

Yhteysviranomainen katsoo, että sijainnin kuvaaminen karttakuvina ja sanallisina kuvauksina on muutoin riittävää ja antaa tietoa ottoalueiden sijoittumisesta tulevaa ympäristövaikutusten arviointia varten.

Ottoalueiden ja suunnitelma-alueiden koot on esitetty kussakin tarkemmassa kuvauksessa erikseen sekä lisäksi ottoalueiden koot koostettuna taulukkoon 3. Hankkeen maankäyttötarpeena on lisäksi tunnistettu ottotoiminnassa käytettävät ja suunnitellut tiet, joita pitkin kuljetuksia suunnitellaan toteutettavaksi. Yhteysviranomainen toteaa, että taulukossa 3 esitetyt pinta-aliatiedot poikkeavat yksityiskohtaisissa kuvauksissa esitetyistä pinta-alaoista ottoalueiden Mr16, Mr17 ja Mr37

osalta. Yhteysviranomaisen pyytää tarkistamaan arviointiselostukseen ottoalueiden pinta-aloista koostetun taulukon 3 tietoja tai ottoalueiden yksityiskohtaisissa kuvauksissa esitettyjä tietoja yhteneväksi.

Arviointiohjelmassa on lyhyesti kuvattu alustava arvio niiltä saatavan moreenin kokonaismäärästä. Osassa kuvauksia on todettu osan moreenista olevan tiivistyskerrokseen soveltuvaa hienoainesmoreenia. Numeerista arviota hienoainesmoreenin määrästä ei kuitenkaan ole esitetty minkään alueen osalta. Maaperän koostumuksella on merkitystä myös ottotoiminnan vaikuttavuuteen.

Arviointiselostusta laadittaessa hankkeesta vastaavan tulee tarkistaa hankkeesta arviointiohjelmassa kerrottuja tietoja edellä mainitulla tavalla. Lisäksi arviointiselostusta laadittaessa on hyvä pyrkiä asioiden esittämisessä riittävään selkeyteen ja tarkkuuteen.

Hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulu

Hankekuvaus on esitetty arviointiohjelman kappaleessa 4, ja sen alakappaleessa 4.5. on kuvattu hankkeen suunnittelutilannetta ja toteutusaikataulua. Kappaleen sisältö alkaa YVA-menettelyn suunnitellun aikataulun kuvaamisella. Lopulta kappaleessa esitetään ottoalueiden suunniteltu käyttöönoton ajankohta. Varsinaista hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulun kuvaamista on luettavissa myös kappaleista 4.1.2. Toiminnan suunnittelu ja 4.1.3 Toiminta. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulu käy esille arviointiohjelmasta, mutta asian jäsentely arviointiohjelmassa olisi voinut olla selkeämpää.

Arviointiohjelman mukaan kaikkia alueita ei oteta käyttöön yhtä aikaa, mutta toiminta voi olla aktiivista useammalla kuin yhdellä alueella kerrallaan. Ottotoimintaa tehdään myös yksittäisen alueen sisällä vaiheittain. Yhteysviranomaisen korostaa ottamistoiminnan vaiheistamisen suunnittelun tärkeyttä ja huomioimista jo YVA-menettelyssä. Suunnitellut ottamisalueet ovat pinta-alaltaan huomattavan laajoja, ja sijoittuvat pääosin sellaisiin muodostumiin, joilla ei ole harjoitettu aikaisemmin maa-ainesten ottoa. Useamman moreenikohteen osalta moreenin ominaisuus- tai syvyystietoja ei ole vielä käytettävissä, mikä voi vaikuttaa myös vaihtoehtotarkasteluun.

Toiminnassa tulisi myös pyrkiä siihen, että yhtä aikaa avoinna ovat vain kulloinkin toiminnan kannalta välttämättömät alueet. Vaiheistaminen on tärkeää myös liikennevaikutusten vähentämisen kannalta.

5.1.2 Tiedot vaihtoehtoista

Maa-ainesten ottamiselle on esitetty kolme vaihtoehtoa sekä vaihtoehto, jossa hanketta ei toteuteta. Kaikki toteuttavat vaihtoehdot koskevat eri ottoalueiden vaihtelevaa käyttöönottoa. Vaihtoehto VE1 sisältää yhteensä kuusi maa-ainesten ottoaluetta, jotka kaikki sijaitsevat valtatie 4 itäpuolella. Vaihtoehdossa VE2 on yhteensä neljä ottoaluetta valtatie 4 molemmin puolin. Vaihtoehdossa VE3 otetaan käyttöön kaikki tarkastelussa olevat moreenialueet

Boliden Kevitsa Mining Oy:llä on käynnistymässä koetoiminta, jossa tutkitaan bentoniittimattorakenteen soveltuvuutta sivukivialueen sulkemiseen. Arviointiohjelmassa ei kuitenkaan ole esitetty vaihtoehtoisia sulkemiskäytäntöjä, joilla voitaisiin moreenin tarvetta vähentää. Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostukseen tulee kuvata muita mahdollisia sulkemismenetelmiä olemassa olevan tiedon valossa, ja niiden vaikutusta moreenin kokonaistarpeeseen sekä hienoainesmoreenin tarpeeseen sekä menetelmien soveltuvuutta kaivannaisjätealueiden sulkemiseen. Tähän seikkaan on kiinnitetty huomiota myös Arktisen Lapin ympäristönsuojelun lausunnossa.

Hankevaihtoehtojen valintaan ovat vaikuttaneet GTK:n toimesta suoritettu kartoitus sekä lisäksi teknistaloudellinen tarkastelu suhteessa Kevitsan kaivosalueeseen. Tarkastelun ulkopuolelle on rajattu luonnonsuojelualueet ja asutuksen läheisyyteen sijoittuvat alueet. Arviointiohjelman mukaan alueiden valikoitumiseen vaikuttavia tekijöitä olivat moreenin määräarviointit, kuljetusmatka, kuljetusreittien sijainti, kohteiden maanomistus sekä mahdollista moreeninottoa rajoittavat tekijät, kuten sähkölinjojen sijainti, alueiden vetisyys tai kallioesiintymät.

Yhteysviranomaisen katsoo, että lisäksi hankevaihtoehtojen tai yksittäisten ottoalueiden valintaperusteiden osalta tulisi huomioida myös Natura 2000-alueen läheisyys Kuopsusvaaran luoteispuolelle sijoittuvan ottoalueen (Mr 37) osalta sekä metsätaloutta ja porotaloutta koskevat seikat.

5.2 Liittyminen muihin hankkeisiin

Arviointiohjelman kappaleessa 2.5 kuvataan hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin, suunnitelmiin ja ohjelmiin. Muuna suunnitelmana on tunnistettu Kevitsan kaivoksen sulkemissuunnitelma, joka on arviointiohjelmassa kirjoittaessa käsiteltävänä Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan erityisesti ilmastovaikutusten arviointiin kytkeytyen hanke tulisi suhteuttaa erityisesti alueellisiin ja paikallisiin ilmastostrategioihin ja tiekarttoihin ja näissä asetettuihin ilmastotavoitteisiin. Arviointiohjelmassa näistä on mainittu Lapin ilmastostrategia (s. 68).

Lisäksi huomioida tulisi ainakin keväällä 2021 valmistunut Lapin Green Deal, joka on Lapin oma vihreää siirtymää kuvaava tiekartta, jossa ilmastotavoitteiden osalta tavoitteeksi on asetettu mm. hiilineutraaliuden saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä. Lapin Green Dealin on määrä tulla osaksi uutta syksyllä valmistuvaa Lappi-sopimusta. Lapin Green Dealin voi tutustua Lapin liiton sivuilla:

<https://www.lapinliitto.fi/hankkeet/kansalliset-hankkeet/lapin-green-deal/>.

Yhteysviranomaisen katsoo, että maa-ainesten ottamista koskeva hanke liittyy Kevitsan kaivosta koskevaan hankkeeseen, myös laajemmin kuin vain kaivoksen sulkemisen osalta. Esimerkiksi Arktisen Lapin ympäristönsuojelun lausunnossa on tuotu esille mahdollinen kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvan muutostarve, jos kaivosalueen ulkopuolelta tuotua moreenia on tarkoitus murskata kaivosalueella, eikä sitä ole ennestään huomioituna kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvassa.

Liittyminen Kevitsan kaivoshankkeeseen korostaa vaikutusten arvioinnin suorittamista erityisesti yhteisvaikutusten tarkastelutarpeen osalta. Paliskuntain yhdistyksen lausunnossa on muun muassa todettu, että YVA-menettelyssä tulee huomioida kokonaisvaikutukset poronhoitoon. Tämä koskee erityisesti Oraniemen paliskunnan toimintaa alueella. Lisäksi Paliskuntain yhdistyksen ja paliskuntien lausunnoissa on kiinnitetty huomiota Sakatin kaivoshankkeen huomioon ottamiseksi.

Arviointiselostusta laadittaessa yhteysviranomainen pyytää hankkeesta vastaavaa huomioimaan myös Lapin Green Dealin sekä Kevitsan kaivoshankkeen kokonaisuutena ja Sakatin suunnitellun kaivoshankkeen.

Arviointiselostukseen tulee tarvittaessa täydentää tietoja mahdollisista esille käyvistä muistakin hankkeista, joita YVA-menettelyn kuluessa käy esille ja joihin tämä hanke voi liittyä.

5.3 Tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista ja luvista

YVA-asetuksen 3 §:n 3 kohdan mukaan arviointiohjelmassa on esitettävä tarpeellisessa määrin tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista ja luvista.

Arviointiohjelman mukaan suunnitelluille moreeninottoalueille haetaan ainoastaan maa-aineslain (555/1981) mukaiset maa-ainesten ottoluvat jokaiselle alueelle erikseen. Ottoalueet eivät sijoitu luokitelluille pohjavesialueille, eikä toiminta kohdistu vesialueille, joten vesilain (587/2011) mukaista lupaa ei tarvita. Alueille ei myöskään sijoiteta ympäristölupaa vaativia toimintoja, kuten murskausta, jolloin ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista lupaa ei tarvita.

Arviointiohjelman mukaan YVA-selostuksessa selvitetään seuraavien lakien mukaiset vaatimukset ja tarvittavat erillisluvat haetaan etukäteen ja liitetään mukaan ottolupahakemukseen: luonnonsuojelulaki (1096/1996), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettu laki (503/2005), metsälaki (1093/1996) ja muinaismuistolaki (295/1963).

Boliden Kevitsa Mining Oy on 31.10.2019 jättänyt Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle ympäristölupahakemusasiaan Kevitsan kaivoksen sulkemissuunnitelman päivityksen. Esitetty sulkemissuunnitelma poikkeaa aiemmasta ympäristölupapäätöksen PSAVI/79/2014 mukaisesta suunnitelmasta erityisesti sivukivialueelle suunnitellun paksumman moreenipeittokerroksen osalta.

Moreenialue Mr11 on mukana kaikissa kolmessa vaihtoehdossa. Moreenin ottoalue Mr11 sijaitsee maantien 9711 varrella ja tulee

tarvitsemaan moreenin ajoa varten liittymäluvan. Liittymälupaa tulee hakea Pirkanmaan ELY-keskuksen keskitetyistä lupapalveluista.

Yhteysviranomaiselle toimitetussa lausunnossa on Metsähallitus tuonut esille lausunnonpyyntötarpeen Luonnonvarakeskukselta koskien ottoaluetta Mr38.

Fingridin lausunnon mukaan maa-aineksen otosta ja muusta voimajohdon läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto.

Yhteysviranomainen pyytää huomioimaan esille käyneet lupa- ja lausuntopyyntötarpeet arviointiselostuksessa.

5.4 Arviointimenettelyä koskevat tiedot

YVA-lain 16 §:n mukaan arviointiohjelmassa tulee esittää suunnitelma arviointimenettelyn järjestämisestä. YVA-asetuksen 3 §:n 7 kohdan mukaan arviointiohjelmassa tulee esittää tiedot arviointiohjelman laatijoiden pätevyydestä ja 8 kohdan mukaan suunnitelma arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestämisestä sekä näiden liittymisestä hankkeen suunnitteluun ja arvio arviointiselostuksen valmistumisajankohdasta.

5.4.1 Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys

Arviointiohjelman laatijoiden pätevyudet on esitetty kappaleessa 1.2.

Arviointiohjelmassa on tunnistettu ottotoiminnan aiheuttavan vaikutuksia liikenteeseen, mutta arvioinnin laatijoiden esityksissä ei esitetä liikennevaikutuksia arvioivaa asiantuntijaa.

Metsähallitus on lausunnossaan todennut, että maa-ainestenottoalueiden lähialueilla on ravinteisia lettoja, jonka vuoksi tulee varmistua siitä, että inventoijilla on riittävästi kokemusta lettojen uhanalaisen sammallajiston tunnistamisesta.

Paliskuntain yhdistys ja Oraniemen paliskunta ovat lausunnossaan edellyttäneet, että poronhoitoa koskevat vaikutukset tulee arvioida poronhoidon asiantuntijan toimesta. Arviointiohjelmasta ei käy esille, kuka laatii poronhoitoa koskevan osuuden.

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostukseen tulee lisätä tarvittavat tiedot pätevyyden arvioimiseksi liikennevaikutusten ja poronhoitoa koskevien vaikutusten arvioijasta.

5.4.2 Suunnitelma arviointimenettelyn ja osallistumisen järjestämisestä

YVA-menettelyä on kuvattu arviointiohjelmassa sekä yleisellä tasolla että tämän hankkeen tarpeisiin soveltuvasti. Alustavasta aikataulusta on havainnollistava kuva 18. YVA-menettelyn kuvaaminen arviointiohjelmassa on kattava ja selkeästi laadittu.

Arviointiohjelmassa esitetyt osallistumisjärjestelyt ovat tavanomaisia. Arviointiohjelmassa on tunnistettu tarve poronhoitolain 53 §:n mukaisille neuvotteluille, joita on edellytetty myös Paliskuntain yhdistyksen sekä Sattasniemen ja Oraniemen paliskuntien lausunnoissa. (Ks. myös jäljempänä kpl 5.4.3.3.)

5.4.3 Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

YVA-lain 4 §:n 1 momentin mukaan sovellettaessa YVA-lakia otetaan huomioon, mitä hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista on muussa yhteydessä selvitetty, sekä sovitetaan yhteen tässä laissa ja muussa lainsäädännössä edellytetyt selvitykset.

5.4.3.1 Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n 1 momentin mukaan, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Luonnonsuojelulain 65 §:n 4 momentin mukaan, jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä 1 momentissa

tarkoitettu arviointi tehdään tapauksen mukaan arviointimenettelyn yhteydessä.

Arviointiohjelman mukaan vaikutusten arvioinnissa selvitetään hankkeen vaikutukset luonnonsuojelualueisiin ja Natura 2000-alueisiin. YVA-selostuksen aikana tullaan laatimaan Natura-arvioinnin tarveharkinta. Harkinnan tulosten perusteella ottoalueiden toiminnasta voidaan laatia luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi. Erityisesti arvioidaan ottotoiminnan vaikutukset ympäröivien aapasoiden vesitalouteen sekä soiden ja kivennäismaiden reuna-alueilla esiintyviin luontotyypeihin mm. lähteisiin. Arvioinnissa tarkastellaan mahdollisten suojavyöhykkeiden tarpeellisuus esim. uhanalaisiin lajiesiintymiin, petolintujen pesäpaikkoihin, arvokkaisiin luontotyypeihin sekä suojelualueisiin nähden.

Natura-arviointiin liittyen on Metsähallituksen lausunnossa lisäksi todettu, että Kevitsan kaivoksen tarkkailuohjelman mukaisessa kasvillisuusvaikutusten seurannassa on havaittu muutoksia kaivoksen lähialueiden soiden kasvilajiston koostumuksessa ja peittävyyksissä.

Yhteysviranomainen katsoo, että Natura-arvioinnin laatimista varten on tunnistettu oikein vaikutuksiltaan herkimmät alueet ja lajien elinympäristöt. Vaikutusten arvioinnissa tulee erityisesti kiinnittää huomiota Natura 2000 -alueiden eheyteen ja eri hankkeiden yhteisvaikutuksiin. Lisäksi hankkeesta vastaavan tulee ottaa huomioon Metsähallituksen lausunnossa esitetyt seikat koskien Natura-arviointia.

Luonnonsuojelulaki ei tunnista Natura-tarveharkintaa menettelynä, vaikka vanha käytäntö on varsin toimiva pieniin hankkeisiin. Suuremmissa hankkeissa tulisi aina laatia Natura-arviointi YVA-menettelyn yhteydessä. Yhteysviranomainen katsoo, että luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukainen Natura-arviointi tulee esittää arviointiselostuksessa kaikkien niiden Natura 2000 -alueiden osalta, joihin katsotaan ko. hankkeesta aiheutuvan mahdollisia suoria ja epäsuoria vaikutuksia sekä yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa.

Natura-arviointi ja siihen liittyvä lausuntomenettely voidaan tehdä YVA-menettelyn aikataulussa. Yhteysviranomaisen ja Metsähallituksen

lausunnot hankkeen Natura-arvioinnista tulevat olemaan oleellinen osa yhteysviranomaisen arviointiselostuksesta antamaa perusteltua päätelmää.

5.4.3.2 Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset menettelyt (kaavoitus, VAT)

Arviointiohjelmasta ei käy esille, onko hankkeen YVA-menettelyä mahdollista tai edes tarpeen yhdistää maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kaavoitusmenettelyyn. Alueella ei ole vireillä hanketta koskevia yleis- tai asemakaavamuutoksia, ja hanke on tarkoitus sopeuttaa voimassa oleviin kaavoihin.

Arviointiohjelmassa on tunnistettu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT), jotka koskevat tätä hanketta. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteita on käsitelty yhdyskuntarakennetta koskevan pääotsikon yhteydessä omana kappaleenaan 15.1.3. Ne olisi voitu esittää myös arviointiohjelman alkupuolella, koska tavoitteet koskevat useita eri aihealueita. Vaikka valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoituvat yleensä vasta kaavoituksen aikana, on myös muunlaisella alueidenkäytön suunnittelulla usein sellaista vaikuttavuutta, että viranomaiset voivat antaa näkemyksensä suunniteltuun hankkeeseen myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta. Arviointiselostuksesta kuulemisen yhteydessä viranomaisilla on mahdollisuus ottaa kantaa myös vaihtoehtojen suhteesta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

5.4.3.3 Poronhoitolain mukaiset neuvottelut

Hankealue sijoittuu pääosin valtion omistamalle maalle.

Arviointiohjelmassa on tunnistettu tarve poronhoitolain 53 §:n mukaisille neuvotteluille. Myös Paliskuntain yhdistys, Oraniemen paliskunta ja Sattasniemen paliskunta ovat edellyttäneet poronhoitolain mukaista neuvottelua YVA-menettelyn kuluessa.

Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että neuvotteluun voisivat osallistua valtion maanomistajan edustajan ja paliskunnan lisäksi kunnat ja yhteysviranomaisen. Yhteysviranomaisen toteaa, että neuvottelu voidaan pitää myös useamman kerran, koska suunnittelu voi tuoda esille seikkoja, joita ei voi tiedostaa suunnittelun alkuvaiheessa.

5.5 Ympäristön nykytila ja ympäristövaikutusten arviointia koskevat tiedot

5.5.1 Nykytilan ja kehityksen kuvaaminen

YVA-lain 16 §:n mukaan arviointiohjelman tulee sisältää kuvaus ympäristön nykytilasta. YVA-asetuksen 3 §:n 4 kohdan mukaan arviointiohjelmassa tulee esittää kuvaus todennäköisen vaikutusalueen ympäristön nykytilasta ja kehityksestä.

Ympäristön nykytilasta esitettävät tiedot ovat tärkeitä vaikutusarviointien kohdentamiseksi. Mitä selkeämmin arviointiohjelmassa on esitetty keskeiset tiedot ympäristön nykytilasta ja kehityksestä, sitä paremmin eri osapuolet voivat ottaa kantaa merkittävien vaikutusten arviointiin.

Ympäristön nykytilaa on kuvattu arviointiohjelman kappaleissa 8-19 aihealueittain. Nykytilakuvauksen riittävydestä ja asianmukaisuudesta lausutaan tarkemmin aihealueittaisen tarkastelun yhteydessä.

5.5.2 Ehdotukset ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä

YVA-lain 16 §:n mukaan arviointiohjelman tulee sisältää ehdotus arvioitavista ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä.

YVA-lain 2 §:n 1 kohdan mukaan ympäristövaikutuksella tarkoitetaan hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia väestöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, maahan, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen sekä eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, erityisesti niihin lajeihin ja luontotyyppeihin, jotka on suojeltu luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/147/EY nojalla, yhdyskuntarakenteeseen, aineelliseen omaisuuteen, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä edellä mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

YVA-asetuksen 3 §:n 5 kohdan mukaan arviointiohjelmassa tulee esittää ehdotus tunnistetuista ja arvioitavista ympäristövaikutuksista, mukaan lukien valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset ja yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa, siinä laajuudessa kuin on

tarpeen perustellun päätelmän tekemiselle, sekä perustelut arvioitavien ympäristövaikutusten rajaukselle. Lisäksi 7 kohdan mukaan arviointiohjelmassa tulee esittää tiedot ympäristövaikutuksia koskevista laadituista ja suunnitelluista selvityksistä sekä aineiston hankinnassa ja arvioinnissa käytettävistä menetelmistä ja niihin liittyvistä oletuksista.

5.5.2.1 Ympäristövaikutusten tunnistaminen

Arviointiohjelman mukaan hankkeen keskeisimmiksi ympäristövaikutuksiksi on tunnistettu ottotoiminnan aiheuttamat vaikutukset liikenteeseen, kasvillisuuteen ja luonnon monimuotoisuuteen, pohjavesiin, maisemaan, väestön elinoloihin ja viihtyvyyteen (sosiaaliset vaikutukset) ja elinkeinoelämään (erityisesti poronhoitoon).

YVA-lain 2 §:n mukaan YVA-menettelyn tarkoituksena on tunnistaa hankkeen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset.

Arviointiohjelmassa on lähtökohtaisesti tunnistettu hyvin YVA-lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetut ja tätä hanketta koskevat todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset.

5.5.2.2 Yhteisvaikutusten tunnistaminen

Yhteisvaikutuksia on kuvattu arviointiohjelman kappaleessa 7.3.

Arviointiohjelmassa on todettu oikein, että yhteisvaikutuksia tarkastellaan suhteessa olemassa oleviin hankkeisiin ja samanaikaisesti suunnitteilla oleviin hankkeisiin.

Kappaleessa 7.3. ei ole sen sijaan tunnistettu tai nimetty niitä hankkeita, joiden kanssa yhteisvaikutuksia voisi aiheutua. Arviointiohjelmassa todetaan kappaleessa 6.1., että ehdotus tunnistetuista ja arvioitavista ympäristövaikutuksista, mukaan lukien valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset ja yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa, siinä laajuudessa kuin on tarpeen perustellun päätelmän tekemiselle sekä perustelut arvioitavien ympäristövaikutusten rajaukselle on esitetty kohdissa 8-19.

Kappaleissa 8-19 puolestaan on tunnistettu yhteisvaikutuksia Kevitsan kaivosalueeseen ja muihin hankkeisiin, joita ei tarkemmin yksilöidä. Yhteysviranomaisen lausuu, että arviointiselostuksessa hankkeet,

joiden kanssa yhteisvaikutuksia mahdollisesti tulee aiheutumaan, tulee selkeämmin yksilöidä arviointiselostuksessa. Asia liittyy myös arviointiohjelman kohtaan 2.5, jossa on käsitelty liittymistä muihin hankkeisiin. (ks. tämä lausunto kohta 5.2).

5.5.2.3 Perustelut arvioitavien ympäristövaikutusten rajaukselle

Arviointiohjelman kappaleessa 7.1. on kuvattu vaikutus- ja tarkastelualueiden rajausperusteet. Ympäristövaikutusten tarkastelualueet rajataan vaikutuksittain arvioinnin yhteydessä siten, ettei merkittäviä ympäristövaikutuksia arvioida voivan aiheutua tarkastelualueen ulkopuolella. Vaikutukset arvioidaan niin laajalle, kuin niitä arvioinnin perusteella aiheutuu. Arviointiohjelmassa esitetty vaikutusten tarkastelualue on esitetty hankkeen eri vaikutuksille eri laajuisena, mikä on hyvä asia. Tarkastelualueet on esitetty pääosin riittävän laajana. Arviointiohjelmassa on asianmukaisesti todettu, että jos arviointityön aikana käy ilmi, että jollakin ympäristövaikutuksella on ennalta arvioitua laajempi vaikutusalue, määritellään tarkastelualueen laajuus kyseisen vaikutuksen osalta uudestaan arviointiselostuksessa.

Arviointiohjelmassa on tunnistettu oikein vaikutusten arvioimisen ajallinen ulottuvuus. Hankkeen vaikutuksia arvioidaan koko hankkeen elinkaaren ajalta eli toiminnan aloittamisen, toiminnan ja toiminnan päättymisen jälkeiseltä ajalta. Myös arviointiselostuksessa menetelmän soveltaminen arvioinnin suorittamisen dokumentoinnissa on hyvä olla yhdenmukaista vaikutuksia aihealueittain kuvattaessa.

Arviointiohjelmassa on tunnistettu myös vaikutusten voimakkuuden merkitys vaikutusarvioinnin suorittamiseen.

Arviointiohjelmassa on lisäksi tarkempia rajausperusteita aihealueittain kappaleiden 8-19 kuvauksissa. Rajausperusteiden osalta lausutaan tarvittaessa aihealueittaisen tarkastelun yhteydessä tarkemmin.

5.5.2.4 Selvitykset ja menetelmät

Arviointiohjelman mukaan ympäristövaikutusten arviointi on tarkoitus suorittaa muodostamalla ensin näkemys ympäristön nykytilan herkkyydestä hankealueella ja sen vaikutusalueella saatavilla olevien tietojen perusteella ja määrittämällä herkkyydelle kriteerit (vähäinen,

kohtalainen, suuri) vaikutuskohteittain ja arvioida asiantuntija-arviona nykytilan herkkyydet.

Vaikutukset on tarkoitus luokitella pieniksi, keskisuuriksi ja suuriksi sekä myönteiseksi tai kielteiseksi. Vaikutusten arvioinnissa käytettävät eri luokkien kriteerit on tarkoitus määritellä tarkemmin arviointiselostuksessa osa-alueittain. Vaikutusten merkittävyyttä on tarkoitus kuvata ristiintaulukoinnin ja sanallisen esityksen avulla. Arviointiohjelman mukaan vaikutusten merkittävyyttä arvioidaan hyödyntäen IMPERIA-hankkeessa kehitettyä lähestymistapaa, mikä helpottaa hankkeeseen liittyvien erityyppisten vaikutusten laadukasta ja yhdenmukaista arviointia ja arviointitulosten havainnollistamista.

Arviointiohjelman mukaan yhteisvaikutuksia arvioidaan käytettävissä olevien tietojen perusteella, lähtötietoina käytetään esim. tarkkailutuloksia, ympäristölupapäätöksiä sekä eri hankkeiden arviointiselostuksia. Yhteisvaikutuksia arvioidaan käyttäen apuna lisäksi tarkkailutuloksia ja ympäristölupapäätöksiä. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä arvioidaan sekä hankkeen toteuttamisen, että sen toteuttamatta jättämisen ympäristövaikutukset. Eri vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia vertaillaan tämän jälkeen keskenään.

Yhteysviranomainen katsoo, että on tärkeä perustella ja esittää selkeästi kunkin vaikutuksen osalta, miten on päädytty saatuihin johtopäätöksiin ja vaikutuksen merkittävyyttä kuvaavaan luokkaan. Vaihtoehtojen merkittävyyden arviosta tulee myös selkeästi käydä ilmi, onko arviossa otettu huomioon lieventämistoimet. Tarvittaessa on tehtävä erillinen arviointi ilman lieventämistoimia ja lieventämistoimien kanssa.

Erilaisia lieventämistoimia on esitetty erityisesti koskien poronhoitoon liittyvien vaikutusten osalta Paliskuntain yhdistyksen ja paliskuntien lausunnoissa. Myös Sodankylän kunta on lausunnossaan pyytänyt kiinnittämään huomiota lieventämistoimenpiteiden huomioimiseen muun muassa liikennevaikutusten osalta. Lausunnoissa esitettyjen lieventämistoimenpiteiden soveltuvuutta tulee tarkastella YVA-menettelyn yhteydessä.

Arviointiselostusta laadittaessa on vaikutuksia tunnistettaessa tarpeellista tarkastella koko vaikutusketjua, joka alkaa hankkeen toiminnoista ja etenee ympäristössä ennustettuihin muutoksiin ja siitä edelleen ihmisille ja eliöstölle koituviin vaikutuksiin ja niiden suuruuteen.

Arviointiohjelman mukaan vaihtoehtojen vertailu esitetään arviointiselostuksessa merkittävyyden arvioinnin yhteydessä, minkä lisäksi laaditaan erillinen havainnollinen yhteenveto eri vaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista. Vaihtoehtojen vertailua havainnollistetaan taulukko- tai kuvamuotoisen esityksen lisäksi myös mahdollisimman tiiviillä tekstimuotoisella esityksellä.

Vaihtoehtojen edullisuutta voidaan tarkastella eri näkökulmista. Erittelevät vertailumenetelmät ovat yleisimpiä YVA-menettelyissä. Vaikutukset kuvataan tällöin niille luonteenomaisten suureiden avulla, eikä niitä pyritä yhdistämään esimerkiksi yhdeksi luvuksi tai väriksi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaihtoehtojen vertailutapa ja sen periaatteet on syytä esittää arviointiselostuksessa.

Vaihtoehtojen vertailuun liittyen on syytä korostaa sen olevan keskeinen osa ympäristövaikutusten arvioinnin tuloksia, sillä siinä yleensä tiivistetään, jäsennellään ja tulkitaan vaikutusarvioinnissa tuotettu tieto sekä otetaan usein kantaa eri vaihtoehtojen paremmuuteen eri osatekijöiden suhteen. Arviointiselostusvaiheessa vaihtoehtojen vertailun yhteydessä tulee esittää eri vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuus. Myös ympäristöhaittojen lieventämismahdollisuudet, jotka voivat olla eri vaihtoehdoissa erilaisia, tulee vertailussa huomioida.

Arviointiohjelmassa on todennäköiset vaikutukset ryhmitelty tarkempaa kuvailua varten alakohtiin 8-19. Vaikutusarvioinnin menetelmiä on kuvattu tarkemmin erikseen kussakin asiakohdassa, ja niiden riittävyteen ja asianmukaisuuteen on lausuttu tarvittaessa jäljempänä aihealueen käsittelyn yhteydessä.

5.5.3 Tiedot ympäristövaikutusten arvioinnin suorittamisesta aihealueittain

5.5.3.1 Vaikutukset maahan ja maaperään

Arviointiohjelmassa on maahan ja maaperään kohdistuvat vaikutukset kuvattu kappaleessa 8 Kallio- ja maaperä, ja nykytilaa koskevat tiedot on esitetty yleispiirteittäin sekä ottoalueittain.

Nykytilakuvauksesta puuttuu tieto siitä, että suunnitellut maa-ainesten ottoalueet eivät sijoitu geologisesti arvokkaille kohteille.

Kevitsan kaivosta koskevassa ympäristö- ja vesitalousluvassa (lupamääräys 73, PSAVI/79/2014) tiiviskerroksen rakennettavan moreenin vedenläpäisevyys saa olla enintään 1×10^{-8} m/s, eikä sulkemissuunnitelman päivityksessä ole haettu muutosta tähän lupamääräykseen. Arviointiohjelmassa ei ole esitetty tietoa hienoainesmoreenin vedenläpäisevyydestä.

Arviointiselostuksessa tulee esittää arvio tiivistyskerroksen rakentamiseen soveltuvan moreenin määrästä perustuen hienoaineksen määrään ja tehtyihin vedenläpäisevyystudkimuksiin. Yhteysviranomaisen painottaa, että erityisesti tiiviskerroksen rakentamiseen käytettävän moreenin laadusta tulee olla riittävät tiedot, jotta kaivannaisjätealueiden sulkeminen voidaan toteuttaa onnistuneesti. Tämä edellyttää myös (hienoaines)moreenin vedenläpäisevyyden tutkimusta.

Arviointiselostusta laadittaessa hankkeesta vastaavan tulee vielä tarkistaa nykytilaa koskevia tietoja edellä esitetyllä tavalla.

5.5.3.2 Vaikutukset vesiin

Arviointiohjelmassa vaikutuksia vesiin on kuvattu erikseen pohja- ja pintavesien osalta kappaleissa 9 ja 10.

Nykytilakuvauksessa on kuvattu alueen vesistöalueet ja vesienhoitosuunnitelman tavoitteet. Arviointiohjelmassa on kohdassa 4.6.2 Hankkeen edellyttämät luvat ja suunnitelmat ja 4.1.4 Vesien johtaminen mainittu, että suunnitellut moreeninottoalueet eivät sijoitu luokitelluille pohjavesialueille. Arviointiohjelman luettavuuden kannalta

em. maininta on olennainen myös pinta- ja pohjavesiä kuvaavien kappaleiden 9 ja 10 nykytilakuvauksissa, joista se nyt puuttuu.

Arviointiohjelman (s. 35, 55) mukaan alueella esiintyy mustaliusketta. Mustaliuske on grafiittia ja sulfideja sisältävä metamorfinen kivilaji. Viimeisimmän jäätiköitymisen aikana mustaliuskeainesta on kulkeutunut myös moreeniaineksen joukkoon. Mustaliuskeet hapettuvat, mikäli ne pääsevät ilman kanssa tekemisiin. Tämä taas aiheuttaa happamia ja metallipitoisia valumia. Lisäksi Sodankylän alueen todetaan kuuluvan ns. arseeniprovinssialueeseen.

Arviointiohjelmassa ei esitetä tietoja esimerkiksi mustaliuskeiden esiintymissyvyydestä tai laajuudesta. Yhteysviranomainen katsoo, että YVA-menettelyn yhteydessä tulee paitsi kartoittaa arseenin ja mustaliuskeiden esiintyminen, myös arvioida niistä aiheutuvat haittavaikutukset ja esittää arvio haittavaikutusten ennaltaehkäisemisestä.

Yhteysviranomainen katsoo, että pohja- ja pintavesiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin yhteydessä tulee ottaa huomioon myös mahdolliset lähteet ja lähteiköt, sillä ottotoiminnalla voidaan vaikuttaa alueen pohjavesiolosuhteisiin. Luonnontilaisen lähteen vaarantaminen on vesilain (VL 2. luku 11 §) mukaan kielletty.

Aluetta koskeviin perustilaselvityksiin tulee sisällyttää lähdeinventointi, sillä olemassa oleva kartta-aineiston on yleensä puutteellinen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kivennäismaan ja suon vaihettumisvyöhykkeisiin sekä pohjavesivaikuteisuutta imentävään sammallajistoon. Lähteisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa tulee huomioida myös lähdealueiden vesitalouteen liittyvät vaikutukset.

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostusta varten tulee selvittää tarkemmin alueiden ominaisuudet (mm. käyttökelpoisten moreenikerrosten paksuus) ja soveltuvuus (mm. moreeniaineksen vedenjohtavuus) eri peittorakennekerroksiin.

Arviointiselostusta laadittaessa hankkeesta vastaavan tulee vielä täydentää ja tarkistaa edellä kerrottuja tietoja ja selvityksiä.

5.5.3.3 Vaikutukset ilmaan

Arviointiohjelmassa on kappaleessa 11 kuvattu vaikutuksia ilmanlaatuun yhdessä ilmastovaikutusten kanssa.

Ilmaa koskevassa nykytilakuvauksessa on tunnistettu Kevitsan kaivoksen alueelle mahdollisesti aiheuttamat pölylaskeumat. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ilman päästövaikutuksia arvioitaessa tulee arviointiselostuksessa esittää arviot myös nollavaihtoehdon osalta.

Arktisen Lapin ympäristönsuojelun lausunnossa on pyydetty huomioimaan vaikutusarvioinnissa ottotoiminnan aiheuttamien päästöjen lisäksi myös liikenteen aiheuttamat ilma- ja melupäästöt. Yhteysviranomaisen pyytää huomioimaan lausunnossa esitetyn arviointiselostusta laadittaessa.

Vaikutusten arvioinnin suorittamisesta yhdessä ilmastovaikutusten kanssa ks. seuraava kappale 5.5.3.4.

5.5.3.4 Vaikutukset ilmastoon

Arviointiohjelman kappaleessa 11. kuvataan ilmaston ja ilmanlaadun nykytilaa. Ilmaston osalta kuvataan lisäksi Lapin ilmastostrategian keskeisimpiä tavoitteita ilmastoasioiden huomioimiseksi Lapissa.

Ilmastovaikutusten arviointi ja ilmanlaadun arviointi on arviointiohjelmassa yhdistetty. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ilmastovaikutukset olisi kuitenkin hyvä arviointiselostusvaiheessa arvioida ilmanlaatuvaikutuksista erillään, sillä vaikutukset ilmastoon ovat monessa suhteessa erityyppisiä kuin vaikutukset ilmanlaatuun. Esimerkiksi ilmastovaikutusten aika- ja paikkaulottuvuus eroavat ilmanlaatuvaikutuksen aika- ja paikkaulottuvuudesta. Ilmastovaikutuksille on luonteenomaista niiden ilmeneminen pitkällä aikavälillä, kun taas ilmanlaatuvaikutukset ilmenevät usein keskipitkällä tai jopa lyhyellä aikavälillä. Lisäksi siinä missä ilmastovaikutukset vaikuttavat globaalisti ilmenevät ilmanlaatuvaikutukset pääosin paikallisesti ja alueellisesti. Ilmastovaikutusten arvioinnin lähtökohdat ja arviointimenetelmät

poikkeavat myös osittain ilmanlaatuvaikutusten arvioinnin lähtökohdista ja menetelmistä, mistä syystä vaikutusten tarkastelu yhdessä ei myöskään tästä näkökulmasta ole tarkoituksenmukaista.

Yhteysviranomainen katsoo, että sellaiset hankkeet, joissa ilmastovaikutukset muodostavat oman selkeän kokonaisuutensa, tulisi niitä myös tarkastella omana erillisenä kokonaisuutena. Yhteistarkastelu on perusteltua enintään sellaisten pienemmän mittakaavan hankkeiden osalta, joissa kasvihuonekaasupäästöjen määrä on hyvin vähäinen ja hankkeen ilmastovaikutukset erittäin vähäisiä.

Ilmastovaikutusten osalta arviointiselostuksessa tulee arvioida niin ikään hankkeen vaikutukset ilmastonmuutokseen (ilmastonmuutoksen hillintä) kuin ilmastonmuutoksen vaikutukset hankkeeseen (ilmastonmuutokseen sopeutuminen). Hankkeen ilmastovaikutusten laadukas ja johdonmukainen arviointi vaatii ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen näkökulman huomioimisen läpi koko YVA-menettelyn. Ilmastovaikutusten arviointiin liittyviä hyviä käytäntöjä löytyy toukokuussa 2021 julkaistusta Ilmastovaikutusten arviointi YVA:ssa ja SOVA:ssa – vaikutusten tunnistaminen ja johdonmukainen käsittely – raportista: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163178>.

Arviointiohjelmassa on todettu, että arviointiselostuksessa tulee arvioida tuotannossa syntyvät kasvihuonekaasupäästöt sekä niiden ilmastovaikutus. Yhteysviranomainen katsoo, että lisäksi tulee arvioida liikenteen ja kuljetusten ilmastovaikutukset, jotka voivat etäisyyksistä, kuljetusmääristä ja polttoainevalinnoista riippuen muodostaa merkittävän osan hankkeen ilmastovaikutuksista. Myös eri toteutusvaihtoehtojen väliset mahdolliset erot tulisi huomioida arvioinnissa.

Ilmastovaikutusten osalta hankkeessa tulee myös arvioida maa-ainesten oton vaikutukset hiilinieluihin verrattuna tilanteeseen, jossa alue jätetään ennalleen. Suunnitellut ottoalueet kasvavat pääosin metsää, joka hankkeen toteutuessa kaadetaan valituilta ottoalueilta. Metsillä hiilidioksidia sitovana hiilinieluna on merkittävä rooli ilmaston muutoksen hillinnässä metsien ollessa toistaiseksi ainoa laajamittainen keino poistaa hiilidioksidia ilmakehästä. Näin ollen metsien hakkuut ja maankäytössä tapahtuvat muutokset vaikuttavat ilmakehästä metsiin

sitoutuvaan hiilidioksidin määrään. Ilmastovaikutuksia arvioitaessa tulisikin laskea ja määritellä hankkeen toteuttamiseksi muokattavan maa- ja metsäalan kokonaispinta-ala, siihen sitoutuvan hiilidioksidin määrä sekä poistuman ilmastovaikutus hankkeen koko elinkaaren ajalta.

Myös muut hankkeen mahdolliset merkittävät ilmastovaikutukset tulee kuvata ja niiden merkittävyys arvioida. Esimerkkejä luonnonvarojen ottoon ja käsittelyyn liittyvien hankkeiden YVA:ssa huomioitavista ilmastovaikutuksista löytyy Ilmastovaikutukset YVA:ssa ja SOVA:ssa.

Yhteysviranomainen pyytää hankkeesta vastaavaa tarkistamaan ilmaan ja ilmastoon koskevien vaikutusten käsittelyrakennetta arviointiselostusta laadittaessa. Lisäksi arviointiselostuksessa tulisi huomioida edellä kerrotut seikat.

5.5.3.5 Vaikutukset kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen

Arviointiohjelman kappaleessa 12 on kuvattu kasvillisuus, eläimet ja luonnon monimuotoisuuden nykytilaa ja vaikutusten arvioinnin suorittamista. Arviointiohjelman mukaan ottoalueiden luontokartoitukset kohdistuvat linnusto-, kasvillisuus- ja luontotyyppikartoituksiin.

Arviointiohjelman mukaan vaikutus- ja tarkastelualueen laajuus riippuu arvioitavasta ympäristövaikutuksesta. Valtaosa merkittävistä ympäristövaikutuksista rajautuu alustavasti niin sanotulle lähivaikutusalueelle, noin kilometrin etäisyydelle. Ympäristövaikutusten tarkastelualueet on tarkoitus rajata vaikutuksittain arvioinnin yhteydessä siten, ettei merkittäviä ympäristövaikutuksia arvioida aiheutuvan tarkastelualueen ulkopuolella.

Kasvillisuus

Sodankylässä kallioperän liuskevyöhykkeen vaikutus maaperässä havaitaan erityisesti lettosoiden ja lettokasvillisuuden runsaana esiintymisenä. Kittilän vihreäkivialueen ja Sodankylän liuskealueen kokonaisuus muodostaa Keski-Lapin lettokeskuksen. Lähdesoita ja lettoisuutta esiintyy paikoin aapasoiden reuna-alueillakin. Ottoalueiden vaikutusalueilla voi esiintyä huomionarvoisia kohteita kuten suoluontotyypit ja lähteet. Ympäröiviltä moreenimailta aapasuot saavat

ravinteita ja vettä pohjavesivirtauksina ja pintavesivaluntana. Aapasoiden hydrologinen kierto ja vesitasapaino perustuu oleellisesti reunavaikutuksen luonnontilan säilymiseen. Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiohjelmassa esitettyyn näkemykseen soiden korkeasta herkkyydestä.

Metsähallitus on lausunnossaan todennut, että kasvillisuutta koskevassa nykytilan kuvauksessa on hyödynnetty mm. Kevitsan kaivoksen YVA-menettelyä ja sen erillisselvityksiä, ja näiden aineistojen kattavuuteen ja riittävyteen esimerkiksi uhanalaista lajien osalta tulee suhtautua varauksella, koska alueelta on löytynyt merkittäviä lajiesiintymiä vasta Kevitsan kaivosta koskevan YVA-menettelyn jälkeen.

Luontotyyppien ja kasvilajien osalta arviointiohjelman mukaan moreenialueiden luontoarvoja ei ennalta arvioiden pidetä erityisinä luontotyyppien, kasvi- ja eläinlajien eikä linnuston kannalta. Ottoalueiden ulkopuolen vaikutusalueiden luontoarvot on lähtökohtaisesti tunnistettu.

Metsähallitus on todennut, että kasvillisuusselvityksissä tai niitä koskevissa raporteissa tulisi lajihavaintojen lisäksi esittää myös inventoijien kulkemat kartoitusreitit, jotta luonnonsuojeluviranomaiset voivat varmistua siitä, että inventoinnit on toteutettu kattavasti ja riittävällä tarkkuudella.

Kasvillisuus- ja luontotyyppikartoituksissa tulisi keskittyä etsimään suojellisesti merkittäviä ja uhanalaisia luontoarvoja.

Yhteysviranomaisen toteaa, että suoalueilla kiiltosirppisammalen ja lettorikon runsaus soiden kasvillisuudessa perustuu soiden runsaaseen ravinteisuuteen. Pomoaavan Natura 2000 -alueen tietolomakkeen mukaan lettojen (4501 ha) osuus on 10 % aapasoiden pinta-alasta. Lisäksi alueen huurresammallähteet ovat erittäin arvokkaita kohteita.

Yhteysviranomaisen katsoo, että esitettyä luontotyyppien ja kasvillisuuden selvitystapaa voidaan lähtökohtaisesti pitää riittävänä, mutta pyytää huomiomaan Metsähallituksen lausunnossa esittämät asiat koskien nykytilakuvausta ja kasvillisuusselvitysten suorittamista.

Yhteysviranomainen katsoo, että ottotoiminnan jälkeen alueen puuston ja metsämaan palautuminen humuskerroksen, sienirihmaston, aluskasvillisuuden mm. jäkälien sekä varpukasvien osalta on vähintään 50 vuotta. Moreenin ottoalueiden laajuuden ja palautumisajan pituuden perusteella vaikutuksien herkkyys muiden luonnonvarojen käyttöön on suuri. Oikeilla ja toistuvilla jälkihoitotoimenpiteillä voidaan kasvillisuuden juurtumista ja metsän kehitystä nopeuttaa ja tärkeän humuskerroksen syntymistä edistää.

Eliöt

Luontodirektiivin liitteen IV a eläinlajien osalta arviointiohjelmassa todetaan, että välittömällä vaikutusalueella ei ole saukolle ja viitasammakolle soveltuvia elinympäristöjä eikä muidenkaan luontodirektiivin liitteen IV a eläinlajien elinympäristöjä. Näiden lajien esiintyminen arvioidaan olemassa olevien tietojen perusteella ja alueen potentiaaliset elinympäristöt tarkastelemalla. ELY-keskus toteaa, että vaikutusalueella viitasammakon elinympäristöjä ovat mm. rehevät rimpisuot ja lampien luhtarannat. Lähteet ja lammet ovat sammakoiden talvehtimispaikkoja. Saukon elinympäristöt jokivarsilla ja koskipaikoissa ovat laajat. Tarkastelutapa on riittävä.

Luonnon monimuotoisuus

Luontoon kohdistuvat vaikutukset arvioidaan maahan, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen sekä eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, erityisesti niihin lajeihin ja luontotyypeihin, jotka on suojeltu luontodirektiivin (92/43/ETY) ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun direktiivin (lintudirektiivi, 2009/147/EY) nojalla. Yhteysviranomainen katsoo, että vaikutus- ja tarkastelualueiden vaikutuskohtaiset laajuudet on esitetty riittävällä tavalla.

Luontoselvitykset tulee tehdä kattavasti moreenialueilta ja tunnistaa mahdolliset luonnon monimuotoisuutta lisäävät kohteet mm. kivennäismaan ja suon vaihtelumuotoalueet, lähteet ja purovarret. Ottoalueiden pohjavedenpinnan muutoksen vaikutukset lähiympäristön luontotyypeihin ja lajeihin tulee selvittää ja arvioida.

Yhteysviranomainen katsoo, että esitettyä selvitystapaa voidaan pitää riittävänä.

5.5.3.6 Vaikutukset lintuihin

Linnuston osalta arviointiohjelmassa on kuvattu Sodankylän linnuston tyypillisimmät piirteet. Linnustollisesti arvokkaimmat kohteet ovat ottoalueiden läheisyydessä sijaitsevat aapasuot. Arviointiohjelman mukaan linnuston selvitysmenetelmänä on kartoituslaskenta, joka toistetaan kaksi kertaa kohteilla (touko-kesäkuun vaihteessa ja kesäkuun puolivälissä). Etukäteen arvioituna ottoalueet ovat linnustollisesti vaatimattomia, mutta läheisillä suojelualueilla voi olla linnustoarvoja.

Arviointiohjelmassa ei ole tunnistettu linnustollisia arvoja riittävästi. Tähän on kiinnitetty huomiota myös Metsähallituksen lausunnossa. Maa-ainestenottoalueet Mr 37, Mr 38, Mr 32, Mr 10 ja Mr 17 sijaitsevat Pomokaira-Koitelaisenkairan IBA-alueen (kansainvälisesti tärkeän lintualueen) välittömässä läheisyydessä. Lisäksi Kuopsusaapa (alueiden Mr 37 ja Mr 38), Takaltama-aapa (alueen Mr 32) ja Satojärvi 920534 (alueen Mr 17) on tunnistettu maakunnallisesti arvokkaiksi linnustoalueiksi (ns. MAALI-alueet). Lapin MAALI-alue eli maakunnallisesti tärkeä lintujen kerääntymä alue (pesimä-, levähdys- ja ruokailualue).

Kuten Metsähallitus lausunnossaan toteaa, maa- ainestenottoalueiden sijainti arvokkaiden lintualueiden välittömässä läheisyydessä korostaa vaikutusalueiden linnuston asianmukaista selvittämistä sekä vaikutusten arviointia. Ottotoiminnan lisäksi myös kuljetuksesta linnustolle aiheutuvat melu- ja häiriövaikutukset tulee arvioida asianmukaisesti. Erityisesti on syytä kiinnittää huomioita uhanalaisille petolinnuille aiheutuviin vaikutuksiin. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan lintuihin kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi ottoalueet Mr 17, Mr 18 ja Mr 32 ovat herkimpiä elinympäristöjä.

Arviointiohjelman mukaan suojelualueiden kartoituksissa tarkastellaan ensisijaisesti alueiden suojeluperusteena olevaa lajistoa, mutta myös muu lajisto huomioidaan. Erityistä huomioita kohteilla kiinnitetään suojelullisesti arvokkaiden suurten petolintujen pesäpaikkojen sijainteihin.

Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että linnuston selvittäminen on suunniteltu tehtävän oikea-aikaisesti kahteen kertaan ja kartoituslaskentamenetelmällä. Lintulaskennat tulee ajoittaa aamuyön klo 03:00 ja aamun klo 09:00 väliselle ajalle.

Suon ja kivennäismaan vaihettumisvyöhyke voi olla tärkeä pesimäpaikka suolintulajeille, kuten metsähanhelle, riekolle ja eräille kahlaajille ja varpuslinnuille. Suojaisimmat metsän reuna-alueet toimivat pesäpaikkana ja emojen ja poikasten ruokailu tapahtuu avosuon ravintorikkailla osilla. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaihettumisvyöhyke on arviointiohjelmassa tunnistettu oikein. Lisäksi ottoalueet Mr37 ja Mr38 sijaitsevat kaistalehakkuualueella, jonka metsänreunavyöhyke on lintulajeille myös tärkeä elinympäristö.

Lintuihin kohdistuvien tietojen osalta yhteysviranomaisen pyytää hankkeesta vastaavaa huomioimaan edellä mainitut asiat ja Metsähallituksen lausunnossa esitetyt seikat.

5.5.3.7 Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen

Yhdyskuntarakenne sisältää väestön ja asumisen, työpaikkojen ja tuotantotoiminnan, palvelujen ja vapaa-ajan alueiden sekä näitä yhdistävien liikenneväylien ja teknisen huollon verkostojen sijoittumisen ja niiden keskinäisen suhteen. Yhdyskuntarakenteen kehitystä ohjataan kaavoituksella ja rakennuslupakäytännöllä. (ymparisto.fi/fi-fi/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne)

Arviointiohjelman kappaleessa 15. on esitetty tiedot yhdyskuntarakenteesta ja maankäytöstä. Alaotsikoissa on käsitelty maankäyttöä, kaavoitusta ja valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Arviointiohjelman mukaan vaikutusalueelle sijoittuu maankäytöllisesti maa- ja metsätaloutta, poronhoitoa ja Kevitsan kaivos. Myös asutuksen rakenteellinen sijoittuminen ja liikennejärjestelmä ovat osa yhdyskuntarakennetta. Arviointiohjelmassa liikennettä koskevat tiedot on esitetty omana kokonaisuutena kappaleessa 14. Asutusta on tarkasteltu puolestaan arviointiohjelman kappaleessa 17.

Arviointiohjelman mukaan on tunnistettu suoria tai välillisiä vaikutuksia aiheutuvan esimerkiksi poronhoidolle.

Poronhoitoa saa harjoittaa poronhoitolain nojalla poronhoitoalueella. Poronhoito elinkeinonharjoittamisen muotona käyttää verrattain laajahkoja alueita muun muassa porojen laiduntamiseen ja kuljettamiseen, kuten on esitetty myös muun muassa Paliskuntain yhdistyksen lausunnossa. Poronhoitoa käsitellään arviointiohjelmassa omassa kappaleessa 18, elinkeinoelämän yhteydessä, mihin se luontevimmin kuuluukin. Arviointiohjelman perusteella jää kuitenkin epäselväksi se, mikä on arviointiohjelmassa ajateltu olevan poronhoidon suhde yhdyskuntarakenteeseen.

Alueidenkäyttö ja kaavoitus

Arviointiohjelman nykytilan kuvauksessa on esitetty voimassa olevat kaavat. Sen sijaan Pohjois-Lapin maakuntakaava on palautettu uuteen valmisteluun, ja tältä osin tiedot ovat arviointiohjelmassa virheelliset.

Lapin liitto on lausunnossaan todennut, että arviointiohjelmassa tulisi käsitellä voimassa olevaa Pohjois-Lapin maakuntakaavaa vireillä olevan Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 lisäksi. Lisäksi tulisi tuoda esille lainvoimaisen maakuntakaavan merkinnät ja hanketta koskevat keskeiset koko maakuntakaava-aluetta koskevat määräykset. Lapin liitto on myös kiinnittänyt huomion sivun 92 maakuntakaavamerkintöjä kuvaavaan taulukkoon, joka ei täsmää kaikilta osin vireillä olevaan Pohjois-Lapin maakuntakaavaan 2040. Maakuntakaavaa käsittelevässä osiossa tulisi olla mainittuna merkintöjen lisäksi hanketta koskevat keskeiset koko maakuntakaava-aluetta koskevat määräykset.

Arviointiohjelmassa on todettu, että ottoalueilla ei ole voimassa asemakaavoja. Ottoalueilla Mr32, Mr37, ja Mr38 ei ole voimassa olevia yleiskaavoja. Ottoalueet Mr10, Mr11, Mr16, Mr17, Mr18 ja Mr21 sijoittuvat Lokka-Koitelainen-Kevitsa osayleiskaavan mukaiselle alueelle. Arviointiohjelmassa todetaan, että Lokka-Koitelainen-Kevitsa osayleiskaava-alueilla sijaitsevista ottoalueista alue Mr11 on osoitettu maa-ainesten ottoalueeksi, muilla ottoalueilla ei ole kaavamerkintöjä. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että osayleiskaavan voimassa ollessa alueet sijoittuvat yleensä aina jonkin kaavamerkinnän alueelle. Mr10, Mr11 ja Mr17 näyttäisivät sijaitsevan yleiskaavan mukaisella EO-alueella, ja Mr16, Mr18 ja Mr21 yleiskaavan mukaisella MT-alueella. Ottoalue Mr32 sijaitsee aivan kaava-alueen rajalla, minkä vuoksi on

tarpeen vielä tarkastella sitä, ulottuuko suunniteltu ottoalue osayleiskaava-alueelle vai ei.

Arviointiohjelmassa on kuvattu vaikutusten muodostumista ja arvioinnin menetelmiä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaikutusten arviointia varten tulee arviointiselostusta laadittaessa tunnistaa myös voimassa olevissa kaavoissa annetut määräykset.

Alueidenkäyttöön ja kaavoitukseen liittyvien tietojen osalta yhteysviranomaisen pyytää hankkeesta vastaavaa huomioimaan edellä mainitut ja Lapin liiton lausunnossa esitetyt asiat.

Liikenne

Arviointiohjelmassa todetaan, että liikennöinti tapahtuu pääosin yleisiä teitä pitkin. Yhteysviranomaisen pyytää kiinnittämään huomiota nykytilan kuvaamisessa ja tulevassa vaikutusten arvioinnissa siihen, että liikennöinnissä käytettäviä Lapin ELY-keskuksen hallinnoimia maanteitä ovat ainoastaan valtatie 4 ja maantie 9711 eli Kevitsantie. Muutoin liikenne tapahtuu muulla tieverkolla.

Liikennemäärien kehitysnäkymiä arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös muut kuin maa-ainesten ottamisesta aiheutuvat muutokset liikennemäärissä. Vaikutusten arvioinnissa tulee pyrkiä tunnistamaan hankkeesta johtuvat liikennejärjestelmään vaikuttavat muutokset sekä ympäristön kehityksestä muutoin johtuvat muutokset. Tähän on kiinnitetty huomiota Väyläviraston ja Arktisen Lapin ympäristönsuojelun lausunnoissa.

Arviointiohjelman kappaleissa 4.1.5. ja 14.2.2. on mainittu yleiset tiet. Yhteysviranomaisen toteaa, että yleiset tiet ovat muuttuneet maanteiksi lain liikennejärjestelmästä ja maanteista (503/2005) mukaisesti, ja niitä hallinnoi ELY-keskus. Arviointiohjelman käsitteistöä tulee tältä osin tarkistaa.

Väyläviraston lausunnossa on myös kiinnitetty huomiota asioihin, joita tulee ottaa huomioon vaikutuksia arvioitaessa ja sovellettaviin menetelmiin. Jotta liikennevaikutukset saadaan arvioitua luotettavasti, tulee tietyillä tieosuuksilla ja liittymissä varautua tarvittaessa hankkeesta aiheutuvan liikenteen vaikutusten mallintamiseen. Mallinnettavien

kohtien tunnistamisen tulee perustua herkkyystarkasteluun sekä nykyisiin ja tuleviin liikennemääriin. Yhteysviranomaisen pyytää huomioimaan Väyläviraston lausunnossa esitetyt asiat arviointiselostusta laadittaessa.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostuksessa tulisi tarkastella moreeninoton aiheuttaman liikenteen yhteisvaikutuksia Kevitsan kaivoksen olemassa olevan liikenteen kanssa. Arviointiselostukseen olisi hyvä sisällyttää risteysten Kevitsantie, valtatie 4 sekä Kannuslehdontie, valtatie 4 liikenneturvallisuustarkastelut.

Sodankylän kunta on lausunnossaan pyytänyt esittämään arviointiselostuksessa teiden parantamiseen ja järjestelyihin liittyvät toimenpiteet selkeästi. Lisäksi YVA-menettelyssä tulisi arvioida vaikutuksia erityisesti liikenneturvallisuuden, liikenteen toimivuuden, teiden kestävyys osalta sekä esittämään arviointiselostuksessa toimenpiteitä haitallisten vaikutusten lieventämiseksi. Sodankylän kunta edellyttää lisäksi, että arviointiselostuksessa esitetään näiden tekijöiden kannalta toimenpiteitä, joilla lievennetään haitallisia vaikutuksia. Yhteysviranomaisen pyytää huomioimaan Sodankylän kunnan lausunnossa esitetyt seikat arviointiselostusta laadittaessa.

Liikenteeseen kohdistuvien tietojen osalta yhteysviranomaisen pyytää hankkeesta vastaavaa huomioimaan edellä mainitut ja lausunnoissa esille käyneet asiat.

Asuinrakentaminen

Arviointiohjelmassa on kuvattu asuinrakentamisen sijoittumista sekä sanallisesti että karttaotteen avulla. Arviointiohjelman mukaan ottoalueista Mr18 sijaitsee lähimpänä asutusta, noin kahden kilometrin etäisyydellä. Ottoalueen Mr11 läheisyydessä sijaitsee lomarakennus ja muut ottoalueet eivät sijaitse lomarakennusten välittömässä läheisyydessä. Kaivosalueen rajalla sijaitseva lomarakennus on kaivosyhtiön omistuksessa.

Erityisesti karttaote havainnollistaa hyvin asuin- ja lomarakentamisen sijoittumisen suhteessa ottoalueisiin ja teihin. Asutus keskittyy pääosin teiden varsille, joka korostaa maa-ainesten ottamiseen liittyvien

liikennevaikutusten selvittämistarvetta. Asuinrakentamista koskevat tiedot ovat riittävästi esitetty arviointiohjelmassa.

5.5.3.8 Vaikutukset väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, aineelliseen omaisuuteen

Vaikutukset väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen on esitetty arviointiohjelman kappaleessa 17. Ihmisten elinoloihin sisältyväksi voidaan katsoa kuuluvan arviointiohjelman kappaleessa 18 omana kokonaisuutenaan käsitelty elinkeinoelämä ja palvelut.

Yhtenä vaikutusarvioinnin menetelmänä on kerrottu käytettävän kyselyä. Kysely olisi voinut olla arvioitavana jo arviointiohjelmassa. Käytettävä kysely tulee liittää osaksi arviointiselostusta, jotta sen asianmukaisuutta voidaan arvioida myöhemmin.

Väestö

Väestöä koskevaa nykytilakuvausta on käsitelty arviointiohjelman kappaleessa 17.1.1 Asutus. Arviointiohjelmiaan liitetty havainnollistava karttaote kuvaa asutuksen sijoittumista suhteessa ottoalueisiin.

Arviointiohjelman mukaan ottoalueita lähimpänä sijaitsevat kylät ovat Moskuvaara ja Petkula. Moskuvaaran kylän asukasmäärä, noin 50 henkilöä, mikä käy esille pohjavesiä koskevasta kohdasta 9. Petkulan asukasmäärä ei käy esille arviointiohjelmasta.

Arviointiselostusta laadittaessa hankkeesta vastaavan tulee vielä tarkistaa nykytilaa koskevia tietoja. Petkulan kylää koskeva asukasmäärätieto olisi hyvä lisätä arviointiselostukseen. Lisäksi arviointiselostuksesta olisi hyvä käydä esille myös teiden varsille vaikutusalueelle sijoittuva väestömäärä.

Ihmisten terveys ja aineellinen omaisuus

Melu ja tärinä

Arviointiohjelmassa on todettu, että ottoalueet ovat luonnontilaisia alueita, eikä niillä tällä hetkellä ole melua tai tärinää aiheuttavaa toimintaa. Melua ja tärinää on käsitelty arviointiohjelman kappaleessa 13.

Arvioinnissa on tarkoitus hyödyntää Kevitsan kaivosta varten laadittuja meluselvityksiä. Melumittausten hyödyntäminen osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on perusteltua.

Maa-ainesten ottohankkeen kuljetukset on arvioitu yhdeksi keskeiseksi moreenin oton meluvaikutuksen lähteeksi. Hankkeen arvioidut kuljetusmäärät ovat huomattavan suuria. Edellä kerrottua taustaa vasten yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että melun nykytilakuvaukseen lisätään myös tieliikenteen aiheuttamaa melua havainnollistava esitys.

Sodankylän kunta on lausunnossaan pyytänyt arvioimaan vaikutuksia melun, pölyn ja värinän osalta sekä esittämään arviointiselostuksessa näiden tekijöiden kannalta toimenpiteitä, joilla lievennetään haitallisia vaikutuksia. Yhteysviranomaisen pitää Sodankylän kunnan lausunnossa esittämiä asioita perusteltuna ja huomioon otettavina arviointiselostuksen laatimisessa.

Ihmisten elinolot

Arviointiohjelman kappaleessa 18. alueen elinkeinoista on kuvattu kaivostoiminta ja poronhoito. Lisäksi alueella on kerrottu olevan metsätaloutta ja matkailua. Alueella ei ole katsottu olevan muita palveluja tai elinkeinoja.

Arviointiohjelmasta ei käy esille millaista matkailutoimintaa vaikutusalueelle sijoittuu ja miten se asemoituu suhteessa ottoalueisiin.

Kaivostoiminta

Arviointiohjelmassa kaivostoiminnan kuvaaminen ja kaivostoimintaan aiheutuvien ympäristövaikutusten arvioinnin suorittamisen selostaminen on varsin suppeaa. Kevitsan kaivostoimintaa on kuitenkin kuvattu arviointiohjelmassa useissa muissa kohdissa (esimerkiksi kohdissa 1.1., 2.1. ja 2.5.)

Lainvoimaisen ympäristö- ja vesitalouslupapäätöksen PSAVI/79/2014 lupamääräyksen 73 mukaisesti luvan saajan on aloitettava jätealueiden sulkeminen tuotantotoiminnan aikana sitä mukaa kuin alueet saavuttavat lopullisen kokonsa ja muotonsa ja jatkettava sitä täyttötoiminnan edetessä. Sulkemissuunnitelman päivityksen

täydennyksessään (30.6.2020) kaivosyhtiö on arvioinut sivukivialueen sulkemisen alkavan vuonna 2023/2024. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ympäristövaikutusten minimoimisen kannalta on tärkeää, että sivukivialueen sulkeminen aloitetaan lupamääräyksen 73 mukaisesti mahdollisimman pian ja että se etenee keskeytyksettä kaivostoiminnan loppumiseen saakka. Sulkemistoimilla vähennetään hapen ja veden kulkeutumista sivukivitäyttöön, mikä vähentää alueelta lähtevää kuormitusta sekä toiminnan aikana että sulkemisen jälkeen. Tämä seikka on tarpeen huomioida myös arviointiselostusta laadittaessa.

Arviointiselostuksessa tulee lisäksi esittää arvio merkittävistä ympäristövaikutuksista kaivoksen sulkemiseen, myös nollavaihtoehdon osalta.

Vaikutusten arvioinnin menetelmiä on kuvattu yhdessä poronhoidon arviointimenetelmien kuvaamisen kanssa. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan menetelmien kuvaaminen elinkeinomuodoittain eroteltuna olisi selkeämpää, koska eri elinkeinoilla voi olla hyvin erityyppisiä selvitystarpeita.

Poronhoito

Arviointiohjelmassa poronhoitoa on kuvattu yleispiirteisesti ja huomioimatta alueella sijaitsevien paliskuntien yksilöllisiä piirteitä. Tähän on kiinnitetty huomiota myös Paliskuntain yhdistyksen, Sattasniemen paliskunnan ja Oraniemen paliskunnan lausunnoissa.

Paliskuntain yhdistys on todennut, että paliskuntien nykytilan ja toiminnan kuvausta tulee parantaa arviointiselostukseen, jossa tulee esittää sanallisesti ja kartoilla paliskunnan laidunalueet, laidunkierto, poronhoidon rakenteet (kuten kämpät, erotusaitapaikat) ja toiminta. Samansuuntaisesti ovat lausuneet myös Sattasniemen ja Oraniemen paliskunnat.

Oraniemen paliskunnan lausunnossa todetaan esimerkiksi, että sekä Kevitsan kaivoksen, että maa-ainesten ottamisen vaikutusalueelle sijoittuvat paliskunnan poronhoidon rakenteista Hanhilehdon erotusaitapaikka, Vaiskonseljän kämpä ja Vaiskonseljän laidunkiertoaita.

Sattasniemen paliskunnan lausunnossa puolestaan todetaan, että paliskunnan paikkatietoaineisto ei kaikelta osin vastaa nykytilannetta. Paliskunta voi päivittää aineistoaan kesälomakauden jälkeen ja toimittaa sen selvittäjälle.

Poronhoidon osalta nykytilasta esitetty tieto on puutteellista ja tältä osin tietoja on tarpeen tarkistaa arviointiselostukseen. Puutteellinen nykytilakuvaus luo jossain määrin epävarmuutta myös vaikutusten arvioinnin lähtökohtien arvioimiselle. Poronhoidon vaikutusten osalta on oleellista vertailla eri vaihtoehtoja keskenään, mutta merkittävämpää on tunnistaa arvioitavat yhteisvaikutukset erityisesti suhteessa Kevitsan kaivokseen. Arviointiselostukseen tulee sisältää arvio poronhoidon alueidenkäytöllisten edellytysten säilymisestä. Arvioinnissa käytettävissä ja arviointiselostuksessa esitettävissä kartoissa tulee näkyä koko paliskunnan toiminnallisten alueiden, rakenteiden ja mm. kulkureittien sijainti.

Paliskuntain yhdistyksen, Oraniemen paliskunnan ja Sattasniemen paliskunnan lausunnoissa on myös nostettu esille sellaisia poronhoidon vaikutuksia, joita tulee selvittää YVA-menettelyn yhteydessä. Esimerkiksi Paliskuntain yhdistys on tiivistetysti todennut, että hankkeen vaikutuksia porojen laitumiin ja laidunten käyttöön, poronhoidon toimintaan ja rakenteisiin, poro-onnettomuuksiin, sekä poron ravintokasveihin, - jäkäliin ja -sieniin (pöly) tulee arvioida. Myös vaikutukset paliskunnan porotalouteen sekä sosiaaliset vaikutukset tulee arvioida. YVA-menettelyssä tulee arvioida niin hankkeen valmisteluun liittyvät, toiminnanaikaiset kuin toiminnan lopettamisen jälkeisetkin vaikutukset.

Yhteysviranomainen pyytää hankkeesta vastaavaa huomioimaan Paliskuntain yhdistyksen sekä Oraniemen ja Sattasniemen paliskuntien lausunnoissa esitetyt seikat arviointiselostusta laadittaessa.

Vaikutusten arvioimiseen käytettävät menetelmät sisältävät arviointiohjelman mukaan porotalousselvityksen, paikkatieto- ja GPS-aineistojen käyttöä sekä haastatteluja ja neuvotteluja.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan osallistamisessa on hyvä tukeutua myös poronhoidon asiantuntijoihin soveltuvin osin. Lisäksi hankkeesta vastaavan on syytä perehtyä poronhoidosta laadittuihin

selvityksiin laajemmin. Arviointiohjelman lähdeluettelossa ei ole lainkaan mainittu poronhoidosta laadittuja tutkimuksia ja selvityksiä, joihin perehtymisestä on hyötyä poronhoidon vaikutuksia arvioitaessa. Lähteiden osalta on esitetty muutamia myös Oraniemen paliskunnan lausunnossa.

Paliskuntien lausunnoissa on noussut esille taloudelliset haitat poroelinkeinolle. Yhteysviranomainen toteaa, että YVA-menettelyssä tulee tunnistaa ja kuvata yleispiirteisellä tasolla merkittävimmät omaisuuteen kohdistuvat vaikutukset. Mahdollisen taloudellisen vahingon euromääräinen arviointi tulee tarvittaessa määritettäväksi myöhemmin erillisissä lunastus- tai vahingonkorvausmenettelyissä.

Arviointiselostusta laadittaessa hankkeesta vastaavan tulee vielä tarkistaa nykytilaa, vaikutusten tunnistamista, mahdollisia yhteisvaikutuksia poronhoitoon sekä laadittavia selvityksiä koskevia tietoja edellä esitetyllä tavalla.

Ihmisten viihtyvyys

Virkistyskäyttö

Arviointiohjelmassa on kohdassa 17.1.2. Virkistyskäyttö todettu, että ottoalueiden ympäristössä voi harrastaa metsästystä, kalastusta sekä sienestystä ja marjanpoimintaa. Lisäksi on kerrottu, että Ivalontien itäpuolella kulkee moottorikelkkareitti. Karttaotteessa on kuvattu lähimmät kodat tai laavut ja lintutornit sekä luontopolut ja moottorikelkkaurat.

Hankealueen kohteiden läheisyydessä ei ole retkeilyreittejä.

Ilmakkiaapa sijaitsee suunnitellun ottoalueen Mr32 eteläpuolella.

Ilmakkiaavalla sijaitsee lyhyt luontopolku ja lintutorni.

Yhteysviranomainen pyytää arviointiselostusta laadittaessa huomioimaan, että Ruijan tie -vaellusreitti (vanha tie) kulkee ottoalueesta Mr17 kaakkoon 1,7 km Koitelainen Natura 2000-alueella ja Mr18 pohjoiseen 1,5 km etäisyydellä.

Yhteysviranomainen katsoo, että vaikutukset virkistyskäyttöön on tunnistettu riittävällä tavalla. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan

virikistyskäyttöön kohdistuvat vaikutukset painottuvat ajallisesti kesään ja syksyyn sekä lähelle teitä ja ottoalueita.

Virikistyskäyttöön kohdistuvia välillisiä vaikutuksia ovat myös raskaan kaluston määrän kasvu metsäteillä, josta seuraa liikenteen vaikeutuminen ja vaaratilanteiden lisääntyminen marjastus-metsästysalueille ajettaessa. Metsäteillä voidaan harrastaa lenkkeilyä ja koirien ulkoiluttamista, kun ulkoilureittejä ei alueella ole. Saivelvaarantien käyttö poistaa ja lieventää vaikutuksia Moskuvaarantieltä.

Arviointiohjelman mukaan virikistyskäyttöön ja asuinympäristöön kohdistuvien vaikutusten selvittäminen tehdään asiantuntija-arviona muun muassa viranomais- ja yleisöpalautteen perusteella. Yhteysviranomaisen katsoo, että valitut arviointimenetelmät voidaan katsoa riittäväksi.

5.5.3.9 Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön

Arviointiohjelman kappaleessa 16 on käsitelty maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön kohdistuvia vaikutuksia.

Ottaen huomioon, että hankealuetta lähimmät kaupungit ovat Kemijärvi noin 110 kilometrin ja Rovaniemi noin 140 kilometrin päässä linnuntietä mitattuna, on hankkeesta vastaavan vielä tarpeen pohtia, voisiko kaupunkikuvaan aiheutuvat merkittävät vaikutukset sulkea sanallisesti pois vaikutusalueen rajauksia tehtäessä.

Lapin maakuntamuseo on lausunnossaan esittänyt, että arviointiohjelman sivulla 96 on todettu, ettei ottoalueiden välittömässä läheisyydessä sijaitse suojeltuja tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita. Todellisuudessa, koska ottoalueita ei ole arkeologisesti inventoitu, ei hankkeen vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön voida nykytiedon valossa arvioida. Hankealueilla tulee YVA-menettelyn yhteydessä teettää arkeologiset inventoinnit.

Lapin maakuntamuseo on lisäksi todennut, että arviointiohjelmassa ei ole tunnistettu valtakunnallisesti tai paikallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta merkittäviä kohteita, vaikka ohjelman mukaan vaikutukset aiotaan arvioida myös

kulttuuriympäristöihin ja maisemiin. YVA-menettelyn yhteydessä tulee tunnistaa alueen rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman kohteet sekä arvioida suunnitellusta maanotosta niihin mahdollisesti kohdistuvia vaikutuksia.

Yhteysviranomainen pyytää huomioimaan Lapin maakuntamuseon lausunnossa esitetyt täydennys-, tarkennus- ja selvitystarpeet.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaikutusten merkittävyyttä määritettäessä on hyvä arvioida toiminnasta johtuvat vaikutukset lähinnä maiseman, mutta myös muun kulttuuriympäristön alueelliset-, ajalliset- ja tyypilliset ominaispiirteet huomioiden. Maisemavaikutusten arvioinnissa on huomioitava myös ottoalueiden jälkimaisemointiin liittyvät vaikutukset.

5.5.3.10 Vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen

Arviointiohjelman kappaleessa 19 on kuvattu luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvä nykytilakuvaus ja ehdotettu vaikutusten arviointi. Arviointiohjelman mukaan alueella ei ole arvioitu olevan sellaisia ominaisuuksia, jotka tekisivät niistä luonnonvarojen kannalta muutokselle herkkiä. Vaikutukset luonnonvaroihin arvioidaan hankkeen elinkaaren ajalta lähinnä moreeniaineksen materiaalivirtoina ja asiantuntija-arviona.

Arviointiohjelmassa esitetyt tiedot ja valitut rajaukset sekä menetelmät ovat soveltuvia tämän hankkeen laajuus ja laatu huomioiden.

5.5.3.11 Vaikutusten keskinäiset vuorovaikutussuhteet

Arviointiohjelman kappaleessa 7.2. on tunnistettu se, että ympäristövaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös eri vaikutusten keskinäiset vuorovaikutussuhteet.

Eri vaihtoehtojen vertailua koskevassa arviointiohjelman kohdassa 7.4. todetaan, että eri vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia vertaillaan keskenään. Arviointiohjelmasta ei sen sijaan käy esille, millä menetelmillä tai selvityksillä YVA-lain 2 §:n 1 kohdan alakohdissa a-d mainitut tekijöiden keskinäiset vuorovaikutussuhteet on tarkoitus selvittää. Sen sijaan tulosten esittäminen arviointiselostukseen sekä

taulukko- tai kuvamuodossa että sanallisena esityksenä on kannatettavaa.

YVA-lain esitöiden (HE 259/2016 vp, s. 55) mukaan edellä mainittujen tekijöiden keskinäiset vuorovaikutussuhteet viittaavat osaltaan laajojen vaikutuskokonaisuuksien huomioon ottamiseen, mikä edesauttaa kokonaiskäsityksen muodostamista hankkeen ympäristövaikutuksista.

5.6 Lopuksi

Arviointiohjelma on selkeä kokonaisuus, josta saa riittävän hyvän kuvan hankkeesta ja sen vaihtoehtoista, ympäristön nykytilasta, arvioitavista ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä. Vaikutusten arviointia tullaan lähtökohtaisesti tekemään monipuolisesti.

Useammassa lausunnossa oli kiinnitetty huomiota toiminnan vaiheistamisen kannatettavuuteen. Myös yhteysviranomaisen katsoo, että toiminnan vaiheistaminen on ympäristövaikutusten haitallisten vaikutusten vähentämiseksi kannatettavaa. Vaiheistamisen suunnittelu tulee pyrkiä kuvaamaan arviointiselostuksessa ja esittämään vaiheistamisen jälkeen jäävät merkittävät ympäristövaikutukset.

Arviointiohjemasta löytyvät YVA-laissa ja -asetuksessa esitetyt tiedot, vaikka rakenne oli vähäisissä määrin yksilöllinen ja poikkesi säädöksissä käytetystä jaottelusta. Pääosin erottelu ei vaikeuttanut arviointiohjelman ymmärrettävyyttä ja selkeyttä. Kuitenkin ilmaston ja ilmanlaadun osalta yhdessä käsittely voi saada aikaan liiallista aihealueiden käsittelyn sekavuutta, jota tulisi pyrkiä arviointiselostusta laadittaessa välttämään.

Arviointiselostuksessa tulee ympäristövaikutukset ja muut kuvaukset ja arvioinnin tulokset esittää mahdollisimman selkeästi. Selostuksen tulee sisältää YVA-laissa ja YVA-asetuksessa edellytetyt tiedot.

Arviointimenettelyssä on myös syytä paneutua erityisen huolellisesti niiden vaikutusten selvittämiseen, jotka yleisötilaisuuksissa ja lausunnoissa on koettu tärkeiksi.

Arviointiselostuksesta tulee löytyä vastaukset myös yhteysviranomaisen lausunnossa ja muissa lausunnoissa esitettyihin keskeisiin kysymyksiin.

Selostuksen tulee olla mahdollisimman havainnollinen ja kuvallisen aineiston laadukasta ja monipuolista. Tämä on tärkeää erityisesti toimintojen ja vaikutusten kuvauksessa sekä vaihtoehtovertailussa. Laskennallisten menetelmien ja mallinnusten sekä teknisten yksityiskohtien kuvauksissa tulee pyrkiä yleistajuisuuteen.

Esitettyjen selvitysten laatiminen ja hankkiminen on hankkeesta vastaavan tehtävä. Arvioinnin aikana tulee tarpeen mukaan pitää yhteyttä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja muihin YVA-menettelyssä mukana oleviin asiantuntijaviranomaisiin ja alueen paliskuntiin. Arviointityössä tulee ottaa huomioon, että tarvittaville selvityksille on käytettävissä riittävä ja selvityksen kannalta sovelias aika.

6 YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN JA SUORITEMAKSU

Yhteysviranomaisen lausunnosta tiedottaminen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus lähettää yhteysviranomaisen lausunnon arviointiohjelmasta hankkeesta vastaavalle. Kopiot arviointiohjelmasta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä yhteysviranomaisen on jo toimittanut hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset lausunnot säilytetään ja arkistoidaan sähköisesti Lapin ELY-keskuksessa.

Yhteysviranomaisen lausunto arviointi ohjelmasta julkaistaan sähköisenä ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa www.ymparisto.fi/kevitsankaivoksenmaaainestenottoYVA

Suoritemaksu

Suoritemaksu on 8 000 euroa.

Maksu määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä hallinto- ja kehittämiskeskuksen maksullisista suoritteista annetun valtioneuvoston asetuksen (1272/2020) perusteella. Valtioneuvoston asetuksen liitteenä olevassa maksutaulukossa arviointiohjelmasta

annettavasta ELY-keskuksen lausunnosta perittävä maksu on tavanomaisessa hankkeessa (11-17 henkilötyöpäivää) 8 000 euroa.

Maksua koskeva muutoksenhaku

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä.

Liite Maksua koskeva muutoksenhaku hankkeesta vastaavalle

7 ASIASSA SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017)

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2021 (1272/2020)

8 LAUSUNNON VALMISTELU JA HYVÄKSYMINEN

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet ylitarkastaja Tuija Hilli, ylitarkastaja Riku Tapio, ylitarkastaja Pekka Herva, hydrogeologi Anne Lindholm, ympäristölakimies Sanna Koljonen, ympäristövastaava Eira Järviluoma ja yksikön päällikkö Juha Tapio.

Asian on esitellyt ylitarkastaja Terhi Halonen ja ratkaissut yksikön päällikön sijaisena ylitarkastaja Hannu Raasakka. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti, mistä on tehty merkintä asiakirjan viimeiselle sivulle.

JAKELU

Kevitsa Mining Oy
Sodankylän kunta
Lapin liitto
Saamelaismuseum Siida

Lapin maakuntamuseo

Museovirasto

Väylävirasto

Ympäristöministeriö

Metsähallitus, luontopalvelut

Paliskuntain yhdistys

Sattasniemen paliskunta

Oraniemen paliskunta

Fingrid

Arktisen Lapin ympäristönsuojelu

Luonnonvarakeskus

Geologian tutkimuskeskus

Säteilyturvakeskus

Tämä asiakirja LAPELY/860/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/860/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Halonen Terhi 21.07.2021 08:23

Ratkaisija Raasakka Hannu 21.07.2021 08:32